

Martin Šefara

Závěrečná práce

2004

Závěrečná práce
Školení trenérů II. tříd karate JKA ČR

VÝVOJ KARATE

VÝVOJ FILOZOFICKÉHO ZÁKLADU KARATE

JAPONSKO ČESKÝ SLOVNÍK ZNAKOVÝ

Martin Šefara
Praha, 2004

Anotace:

Po stručném přehledu historického vývoje karate od Číny přes Okinawu až po Japonsko podrobněji rozebírám osudy karate v Čechách od počátků až do dnešního stavu.

Část o vývoji filozofického základu karate je postavena na porovnání klasických a novodobých přístupů ke karate, na vysvětlení důležitých termínů a na citacích význačných osobností. Některé koncepty přibližuji pomocí legendárních příběhů.

Japonsko český slovník znakový uvádí znaky, výslovnost a překlad běžně užívaných pojmů v oblasti karate.

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval panu ing. Václavu Liškovi za jeho vzpomínání na zajímavosti o karate z doby, kterou jsem sám nezažil, dále panu Ken Funahashi za osvětlení některých zvláštností týkajících se čtení a psaní japonských znaků a Lence Formánkové za pečlivé přečtení rukopisu a korekturu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně, veškerou literaturu a další zdroje informací zde uvádím.

Martin Šefara

OBSAH

ANOTACE:	4
PODĚKOVÁNÍ:	5
PROHLÁŠENÍ:	6
OBSAH	1
VÝVOJ KARATE	8
HISTORICKÝ VÝVOJ KARATE	8
<i>Bodhidharma</i>	8
<i>Okinawa</i>	9
<i>Japonsko</i>	11
KARATE U NÁS	12
<i>Počátky</i>	12
<i>Sedmdesátá a osmdesátá léta</i>	13
<i>České karate v devadesátých letech</i>	16
<i>Charakteristika svazů</i>	17
<i>Vývoj členské základny svazů</i>	20
<i>Vyhodnocení statistických údajů</i>	23
VÝVOJ FILOZOFICKÉHO ZÁKLADU KARATE	20
ÚVOD	26
BODHIDHARMA	26
ZÁKLADNÍ POJMY	28
CITACE	31
JAPONSKO	34
VÝHLED DO BUDOUCNOSTI	36
JAPONSKO ČESKÝ SLOVNÍK ZNAKOVÝ	37
ÚVOD	37
SLOVNÍK	37
PŘÍLOHY	37
SEZNAM SVAZŮ KARATE	40
SŮTRA SRDCE	45
VZPOMÍNKY	46
POUŽITÁ LITERATURA:	47

VÝVOJ KARATE

Historický vývoj karate

Protože zdroje informací o historickém vývoji karate ve světě jsou dostupné a tato kapitola není ústředním tématem práce, zrekapituluji danou problematiku jen pro úplnost relativně stručně. I když jsem se snažil o objektivitu, předem upozorňuji čtenáře, že v části o novodobém karate se soustředím především na styl Shotokan.

Někteří autoři pro začátek zmiňují bojové umění starého Řecka - pankration. Možnost jeho vlivu na asijská umění je však minimální.

Bodhidharma

Bodhidharma

Všeobecně přijímaným zdrojem pro bojová umění je Indie. Kulturní kontakty Indie a Číny jsou jasně doloženy. Pro nás je zajímavé především šíření buddhismu. Legendami opředený Bodhidharma (čínsky Tamo, japonsky Daruma) pocházel ze šlechtické rodiny a jako příslušníku kasty kšatrijů se mu zřejmě dostalo vzdělání v bojovém umění vadžramušti. Nastoupením duchovní cesty a studia buddhismu u 27. patriarchy buddhismu Pradžnadhary se zřekl svého společenského postavení a světského života vůbec. V pokročilém věku odcestoval ze své vlasti (oblast dnešního přístavu Madras) do Číny, pravděpodobně kolem roku 523. Tuto cestu podnikl na žádost svého učitele, který předpokládal v Číně lepší společenské klima pro šíření buddhismu než v Indii, kde v této době byl buddhismus na ústupu. Zatímco někteří autoři odhadují, že překročil Himaláje [1], jiní mluví o plavbě po moři a zastávkách na Sumatře a v Malajsii [2], [3].

Každopádně po dlouhém putování dorazil, jako jeden z mnoha indických misionářů, až k císařskému dvoru v Nankinu. Jeho rozhovor s císařem Wu pro nás bude zajímavý z filozofického hlediska (viz. kapitola filozofický vývoj). Protože nepokládal hlavní město za vhodné místo pro výuku buddhismu, cestoval dál na sever a postupně navštívil různé kláštery. Události v klášteře Shao-lin (japonsky Shorin-ji, malý les) na hoře Wu-taki v provincii Honan budou opět zajímavé především z hlediska symboliky. Dvě stě let před Bodhidharmou učili v Číně buddhismus indiští mniši Mathanga a Barama. Postupem času se ale čínští mniši odchylovali od původní nauky a disciplína v klášterech upadala. Proto, když Bodhidharma po devíti letech meditací začal vyučovat v Shao-linu, zavedl přísný režim a pro zlepšení fyzické kondice mnichů a harmonizaci těla a ducha učil soubor cvičení Shi pa lo han sho (18 rukou z Lo han). Tato forma zdravotního a energizujícího cvičení ovlivnila čínská bojová umění, především tzv. severní školy.

Bylo by však asi chybou domnívat se, že před Bodhidharmou nebyla v Číně bojová umění známa. Systémy kultivace vnitřní energie vycházející z taoismu, znalosti energetických drah v těle a vitálních bodů z čínské medicíny nebo pozorování boje

zvířat jsou zřejmě daleko starší záležitostí. Umění vycházející z taoismu dala pravděpodobně základ měkkým školám. I když vyučoval ve velkých kláštrech, měl Bodhidharma jen pět osobních žáků, dědicem ustanovil mnicha jménem Eka. Údaje o dalším vývoji Shi pa lo han sho po smrti Bodhidharmy jsou kusé.

Čínská expedice hledající východní ráj, vyslaná za vlády dynastie Sui (560-618) císařem Yang Chien, dorazila do Okinawy. Bouřlivý rozvoj bojových umění v Číně se datuje do období vlády dynastie Tang (618-907) [4]. V této době se na Okinawě používalo pro Číňany označení "muži Tang" [1]. Kromě názvů jako Kung-fu, Kempo, nebo Chuan-fa se vžilo pro čínská bojová umění Tang-shou (ruce Tang - pozdější výslovnost Tote). Během sedmého a osmého století navázala Okinawa čilou obchodní a kulturní výměnu také s Japonskem.

Populace Shao-linu v osmém století se odhaduje na 1500 mnichů, z nichž se asi 500 zabývalo bojovým uměním a dokonce zde císař povolil jeden válečný oddíl o třinácti bojovnících. Toho využil císař Li Shih-min, kterého mniši zachránili.

Za vlády mongolské dynastie Yuan (1260-1368) rozšířil opat Shao-linu Cheh Yuan sestavu z 18 na 72 pohybů. Jeho následovníci Pai-yu Feng a Li pokračovali v započatém díle a vytvořili formu o 170 pohybech, ze které se odvozují sestavy severních tvrdých škol, které nesou názvy zvířat. Z následujícího období opět chybí informace, ze kterých by se dalo usuzovat na průběh vývoje systémů boje.

Okinawa

Poté, co Taetomo no Minamoto utrpěl porážku v Japonsku, uprchl na Okinawu. Jeho syn Shunten (z poloviny Japonec) se roku 1287 prohlásil za vládce ostrova.

Od konce dynastie Tang (907) do začátku období Ming (1368) nevíme o vývoji bojových umění na Okinawě nic.

Konec čtrnáctého století znamenal oživení vztahů s Čínou. Král Sato se roku 1372 dobrovolně zavázal být poslušný Číně. Následně založil v provincii Fukien osadu Ryukyu-kan, kterou využívali okinawští obchodníci a studenti. Okinawa je největším ostrovem souostroví Ryukyu. Roku 1392 bylo vysláno 36 čínských rodin do města Kume na Okinawě. Lze s dobrou pravděpodobností předpokládat, že bojová umění byla v této skupině známa. Za vlády příštího krále Oki Bunei dorazil roku 1404 na Okinawu první vyslanec Číny - Shi Zhong. Mingové (vládnoucí v letech 1368 - 1644) pokračovali se jmenováním vyslanců každé dva roky až do roku 1866. Od roku 1451 platila Okinawa daně také Japonsku. Když v roce 1479 nastoupila na trůn nová dynastie - Sho, vydal král Sho Shin zákaz vlastnit meč či jinou zbraň. Dle zákazu známého jako Haitorei byly zbraně shromážděny do hradu Shuri a šlechta musela přesídlit do hlavního města. Tyto události výrazně přispěly k rozvoji Tode, a to zejména mezi šlechtici.

V roce 1600 zvítězil v bitvě u Sekigahara klan Tokugawa. Devět let na to ztrestal Ieyasu Tokugawa Okinawu za to, že ho nepodpořila v neúspěšné čínské válce. Klan Satsuma z Kyushu, který stál u Sekigahara pod vedením klanu Shimazu na straně poražených, dostal povolení, aby obsadil Okinawu. Oslabená Čína samozřejmě nikterak nezareagovala. Okinawský král byl převezen jako rukojmí do Japonska. Iehisa Shimazu, nový vládce Okinawy, ihned omezil svobodu obyvatel, obnovil zákaz zbraní a bojových umění. V zemi zavládl skutečný teror. To přirozeně vedlo k dalšímu rozvoji bojového umění neuvěřitelného zbraní, nyní nazývaného Okinawa-te. Kromě smrtelně účinných technik se rozvíjel také duch "kikotsu" - obdoba japonského kodexu samuraje "bušido".

Malý exkurs do Číny nám připomene, že ani zde nebyl život vždy snadný.

Když se v roce 1674 dostal císař Kang-hsi z dynastie Cheng do nesnází, požádal o vojenskou podporu Shao-lin. Cheng Kwan-tat z Mingů a 128 Shao-linských mnichů mu pomohli k vítězství. Když mniši opět odmítli odměny, zalekl se císař tak nezávislé a vojensky silné skupiny a nechal chrám vypálit.

Zpátky na Okinawě, za vlády krále Sho Tei (1669 - 1709), dochází k mírnému povolení napětí mezi Okinawany a Japonci. Král však nadále zůstává jen loutkou Satsumů.

Co se týká bojových umění, můžeme říci, že okinawské systémy se (stejně jako čínské) dělí na vnější (tvrdé) styly, tzv. Waichia, které daly na Okinawě vzniknout proudu Shorin-ryu, a na měkké (vnitřní), tzv. Neichia, ze kterých se vyvinulo Shorei-ryu. Jeho reprezentanty jsou například mistři Yara, Higashionna, Miyagi nebo Uechi. Podle města Naha se užívá pro Shorei-ryu alternativní název Naha-te. Styly z měst Shuri a Tomari (Shruri-te resp. Tomari-te) souhrně nazýváme Shorin-ryu s poukazem na vliv Číny (Shorin je přepis pro Shao-lin). Z mistrů Shorin jmenujme následující: styl Shruri-te zastupují mistři Tode Sakugawa, Sokon Matsumura, Yasutsune Itosu a proud Tomari-te mistři Kosaku Matsumora nebo Peichin Oyadomari. [1]

V roce 1792 ztroskotala blízko pobřeží Okinawy loď. Tento incident je zaznamenán v Tobeho knize Oshimahikki. Tobe tvrdí, že muž jménem Ku Shanku přišel z Číny na Okinawu, a že zde učil bojové umění. Výzkumy naznačují, že slovo kusanku je vlastně titul čínských diplomatů a ne příjmení. [21]

Otevírání západu začíná rokem 1853, kdy Matthew Perry přistál na Okinawě a začal spolupracovat se Satsumy. Velké změny přinesl rok 1868 a reformace Meiji. V tomto roce se na Okinawě narodil Gichin Funakoshi. Až v roce 1871 byla Okinawa oficiálně přičleněna k Japonsku a král dostal úřad v Tokiu. Teprve nyní přestává Okinawa platit daně Číně. Na školách se ale začíná vyučovat v Japonštině. Jeden z prvních impulsů, který předznamenal otevírání karate veřejnosti, bylo odvádění okinawských branců do japonské armády. Komise byla mnohdy udivena výborným fyzickým stavem mladých Okinawanů. Velkou událostí pro karate byla ukázka, kterou předvedl Gichin Funakoshi korunnému princovi při jeho návštěvě Okinawy. [4a] O zavedení výuky karate na školách (1905) se zasadil především jeden z Funakoshiho učitelů, Itosu. Existuje záznam jeho desetibodového dopisu, který zaslal ministerstvu školství, a kde tento krok obhajuje. Již v roce 1905 vyučuje jeden z žáků mistra Higashina karate na Havaii. A v roce 1920 předvádí karate v USA Yabe Norimichi.

Japonsko

Gichin Funanakoshi

V roce 1922 odjíždí Gichin Funakoshi do Japonska a navzdory původním záměrům zde již zůstává. Z řady dalších učitelů, kterým vděčí karate za rozšíření do Japonska, můžeme jmenovat například mistry Motobu, Mabuni, Toyama, Kyoda, Chitose, Izumikawa, Tomoyose, Tamae, Gima, Uechi, Miyagi, Kyan, Shiroma nebo Yabiku. [18]

Poslední smutná kapitola z dějin Shao-linu byla napsána v roce 1928. Při konfliktu generálů Fang Chung-hsueh a Hsi-yousan byl klášter Shao-lin naposledy totálně zničen.

V roce 1933 je karate oficiálně uznáno v Japonsku. Gogen Yamaguchi zakládá roku 1935 All Japan Karatedo Association. V roce 1949 je založena JKA (Japonská Asociace Karate) na (mírně řečeno) méně prestižní universitě Takushoku. Vůdčí osobnosti jsou Nakayama, Nishijama a Obata. Od roku 1951 usiluje JKA o závodní činnost. Roku 1954 zakládá Henry Plee v Paříži Academie Francaise d' Arts Martiaux. Od roku 1955 vysílá JKA do světa instruktory, což předpokládal i Funakoshi ve své poslední knize [4a]. V témže roce Oyama zakládá styl Kyokushinkai. A Tsutomu Oshima emigruje do USA. Gichin Funakoshi umírá 26. 4. 1957. První mistrovství Japonska stylu Shotokan z tohoto roku vyhrává Hirokazu Kanazawa. [1]

Další novodobý rozvoj karate již zcela určují japonské a národní organizace sportovního karate. Ty sice mezi sebou soupeří (například o uznání Olympijským Výborem), na druhou stranu většinou vzájemně respektují rozdělení "sfér vlivu" a v některých případech i spolupracují a pořádají společné akce. Nezřídka mají na organizační strukturu karate a vznik nových svazů karate vliv osobní vztahy a ambice zainteresovaných.

Karate u nás

Počátky

Z dnešního pohledu se může zdát až neuvěřitelné, že se karate začalo rozvíjet v zemi a v době, kde oficiální tisk nejprve informoval o "karate" (citují), navíc s poukazem na buržoazní násilí. Podmínky neumožňovaly veřejně organizovaná setkání se zahraničními instruktory. Situace kolem vycestování ze země dávala jen mizivou šanci na taková setkání i v jiných zemích. Sehnat odbornou literaturu také nebylo nikterak snadné.

"V Praze ve Spálené ulici byl knižní obchod Zahraniční literatura, kde bylo možné si objednat a zakoupit knihy ze zahraničí. Režim toto umožňoval. Na tehdejší dobu byly dost drahé (např. 'M. Oyama – What is karate' přes 1300 Kč, přičemž normální plat se pohyboval kolem 2.000 Kč)." "Je nutné si uvědomit, že většina proponentů byla různě svázána s bezpečnostními složkami (SNB) a armádou (ČSLA), takže své případné zahraniční styky a cesty příliš nezveřejňovali." [4b]

Přesto již v roce 1952 [5] začínají trenéři jiu-jitsu Špička a Novák spolu s M. Veselým používat některé prvky z karate v kroužku sebeobrany. O pět let později studují některé údery bratři V. a R. Blechtové a Jindřich Novák v rámci kursu sebeobrany u Ivana Špičky.

Když v roce 1962 došlo k založení Subkomise pro přidružené disciplíny (karate, aikido, sebeobrana...) při Ústřední sekci džuda (Novák, Špička, bratři V. a R. Blechtové), dostalo se karate u nás na oficiální bázi. Jediný oddíl nově vzniklé Subkomise se zaměřoval na sebeobranu [6]. Subkomise však nebyla schopná zajistit rozvoj klasického karate [7]. V tomtéž roce zahajují Novák a Špička první kurs karate v Československu v TJ Československý film Praha v oddíle džuda Slovan Zlíchov. Pod jejich vedením také začíná první školení pro budoucí trenéry. Nejúspěšnější z nich, bratři František a Miloslav Kolářové, vedou již v roce 1966 vlastní kursy karate [5], [8]. Začátkem šedesátých let se také objevují první zmínky o karate v odborné tělovýchovné literatuře (Teorie a praxe tělesné výchovy, Špička a Novák, 1963). Nicméně brzy následují i první publikace věnované výhradně karate (Levský, Špička a Novák). První česky psaná a ilustrovaná kniha o karate pro laickou veřejnost od autorů Špičky a Nováka vyšla v nakladatelství Olympia. (Karate, Špička a Novák, 1966). Tito ale nezapočali rozvíjet karate v Čechách, spíše využili určité prvky karate při tvorbě ryze vlastního stylu tzv. monosignální sebeobrany (dnes systém Algodos). Tomuto stylu dali do vínku rozsáhlý teoretický základ i vlastní české názvosloví (tlučka, úderovka, různostranný úder atd.). Publikace, jako třeba Úvod do teorie monosignální sebeobrany (Špička a Novák, 1966) nebo Moderní sebeobrana (Špička a Novák, 1969), shrnují představy autorů o sebeobraně a působí značně vědeckým dojmem. Technická praxe se již od klasického karate podstatně odlišovala.

Za opravdové průkopníky karate u nás můžeme bezpochyby označit výše zmiňované bratry Koláře, první nositele stupňů dan (černý pás) v ČSSR. Společně zakládají první sportovní oddíl karate u nás ve Vysokoškolské tělovýchovné jednotě Slavia FEL Praha, později TJ RH [7]. Postupně se jim podařilo usměrnit dosavadní kuriózní vývoj našeho karate do evropských norem. Z dalších osob sdružených kolem bratrů Františka a Miloslava Kolářů lze jmenovat například tyto: Josef Zvěřina, Ivan Vlček, Soebaio Rachmy nebo Jiří Tvrdlík, tito také v pozdější době měli svůj vliv na karate u nás.

Určitým předělem byl veřejný seminář v Klánovicích s Hideo Ochim v době, kdy byl držitelem 5. danu. Přítomni byli i zahraniční karatisté. Seminář výrazně ovlivnil účastníky, z nichž někteří do té doby vlastně skutečné karate vůbec neviděli. "Téměř všichni si po příjezdu domů zhotovili závěsnou makiwaru z pletené slámy a okázale do ní bušili, neboť viděli u Ochiho, že tak činil na soustředění. Na semináři pořídili i nějaké fotografie dosti špatné kvality. Přesto na nich byly vidět velice zdařilé vysoké kopy. Pro některé bylo zřejmě jednodušší a snazší otužovat své klouby na pěstích, než se zabývat špatnou kondicí svých nohou." [4b]

Sedmdesátá a osmdesátá léta

Na tomto místě bych rád využil ochoty a trpělivosti pana ing. Václava Lišky a na základě jeho vzpomínek se pokusil rekonstruovat situaci v českém karate v této době.

Pro začátek uveďme zajímavý postřeh z prvního náboru na podzim v roce 1970 (kam mimochodem přišlo asi 200 lidí): "Po chodbě se mihnul nějaký černoch. Jeho pohyby byly přirozené, uvolněné a kočkovité. 'Asi trenér,' pomyslel jsem si, a ani jsem se nedivil, neboť v té době studovali v ČSSR různí zahraniční studenti ze zemí třetího světa. Nebyl to trenér, ale začátečník. Pohyby našeho trenéra byly zcela jiné a vůbec nepřipomínaly pohyby zmíněného černocha. Pohyby, které prováděl, a které nás učil, byly násilné, ztuhlé, hrubé, nekoordinované a zcela nepřirozené."

Podobně jako dnes se někteří trenéři nechávali titulovat „mistře“ ve fázi, kdy ještě nebyli nositeli ani žlutého pásu. Jakkoliv nám to může připadat podivné, uvědomme si, že jediným rozdílem dnes je, že trenéři mají druhé či třetí dany.

Zvládnutí techniky kopu do strany (yoko geri kekomi) jedním z cvičenců bylo pro ostatní "velikou záhadou". To se mu podařilo díky tomu, že sehnal ze zahraničí knihu Masatoshi Nakayama – Dynamic Karate. Cvičit podle ní však nebylo nikterak snadné, protože při tréninku mohl cvičit podle obrázků a návodu zmíněné knihy, jen když se na něj trenér nedíval. "Když trenér, který obcházel řady cvičících a 'opravoval' jim techniku, přišel k němu, cvičil podle něj. Trenér mu jinak techniku cvičenou podle knihy ihned 'opravoval' podle svých standardů, které se diametrálně lišily v závislosti na jeho návštěvách tréninků v Praze."

Zahajovací rozevičkou bývalo vlastně kulturistické posilování, při kterém se nejprve cvičící fyzicky "zničili". Také první zkoušky sestávaly výhradně z tělesné přípravy: kliky, dřepy a sklapovačky. Strečing (protahování nebo uvolňování) byl prováděn násilím a s násilnou dopomocí: "takže cvičenec víceméně podvědomě musel napínat proti 'uvolňovacímu' pohybu svaly, aby se zdravotně nepoškodil. Výsledkem bylo tělesné namožení a svalová horečka, takže trvalo týden, do dalšího tréninku, než se člověk mohl dát zdravotně nějak dohromady. Vzpomínám si, že jednou (jako student gymnázia) jsem nemohl jít pro svalové namožení nohou vzhůru do schodů popředu, ale jen pozadu. Říkal jsem si s kamarádem, že když toto přežijeme, už nám nic nebo nikdo nemůže ublížit."

Protože některé technické deformace pocházející z této doby nezfídka přetrvávají dodnes, bude užitečné podrobně popsat jednotlivé techniky a cviky. Vzhledem k tomu, že sám k této problematice nemohu nic dalšího dodat, opět cituji:

Zenkutsu dachi (přední postoj) – "přední noha musela být držena v pozici, kdy stehno bylo téměř vodorovné s podlahou; zadní noha byla zcela natažená, koleno propnuté vzad a chodidlo bylo zapřeno o podlahu vnitřní (palcovou) hranou; horní trup musel být držen zpříma. Pozice způsobovala kritické a nepřirozené prohnutí a nebezpečné namáhání trupu v bederní páteři a vystrčený zadek. Přemisťování muselo být prováděno vodorovně v nízké pozici, což nebylo možné jinak než pomocí různého kroucení v páteři, nadzvedávání kyčlí, vystrkování boků a zvedání paty z podlahy."

"Cvičební technika byla svými pozicemi tak nepřirozená, pitoreskní a pohyby tak křečovitě, že nepřipomínaly žádný z jiných sportů. Domnívali jsme se, že 'ti chytří Japonci' vymysleli takové pozice, na které nikdo jiný nepřišel, a že jsou kvůli tomu právě tak účinné. V praxi taková technika samozřejmě selhávala, pokud se od ní člověk neosvobodil a nevrátil se ke svému přirozenému hybnému návyku.

Cvičenci se snažili cvičit poctivě, protože věřili tomu, že trénink je správný, a že je skutečně zocelí. Oni se chtěli zocelit a víceméně si uvědomovali (oproti jiným), že na tom se svojí kondicí a způsobností nejsou nijak zvlášť dobře.

Po určitém čase cvičení měli náhle všichni cvičenci ploché nohy. Že by mělo chodidlo stát celou dotykovou plochou na podlaze se zachovalými klenbami nožními, bylo zcela neznámé. Kdo by se tím vlastně zabýval, když hlavní snahou cvičení bylo především zneškodnit, zmrazit, zničit a zabít předpokládaného nepřítele. Místo toho, díky této závadné morální motivaci, se zdravotně poškodili cvičenci sami. Nadto se tím i cvičebně zneškodnili sami – přestali cvičit."

"Jsou to jistě vzpomínky, v nichž je možná ledacos zaujaté, zveličené, přehnané, zapomenuté nebo zkreslené. Realita byla jistě trochu jinačí. Je to zajisté subjektivní pohled na minulost očima dospívajícího mladíka. Kladný význam takových zkušeností může člověk zhodnotit až na stáří – jestliže je přežije. Z tohoto hlediska je nelze rozhodně chápat jako nějakou kritiku a výčitky, ale jako zákonité jevy."

"Člověk potřebuje velmi mnoho negativních zkušeností typu 'jak to nemá být', od kterých by se odrazil, a začal hledat sám 'jak to má být správně', a aby dokázal ocenit dobrou radu a lepší provedení. Z tohoto hlediska se dřívější negativní zkušenosti časem stanou pozitivními."

Je pozoruhodné, že celá další generace českých karatistů přistoupila jen na bezduché opakování předchozích chyb bez vlastního korektivního úsudku, snad se toho dnešní karate vyvaruje. Věřím, že výše popsané zkušenosti mohou být pro dnešní karatisty motivující ve smyslu docenění svých dnešních možností rozvoje. Další vzpomínky viz příloha 3.

Co se týká oficiální situace karate v sedmdesátých letech, významnou událost přinesl již duben roku 1970, kdy dochází k ustavení Komise karate Českého svazu juda při ČTO jako nejvyššího orgánu pro řízení a rozvoj karate v Čechách. Karate se nyní u nás věnuje asi 200 lidí. Za probuzení z letargie lze označit schůzi Komise karate ČSJ ČTO z října téhož roku. Během ní mimo jiné dochází k vypracování koncepce rozvoje karate a za oficiální ústřední školu je zvolen Shotokan, ve světě nejrozšířenější styl karate [7].

"Zajímavý případ řešila Komise karate, když bratři Králové jako druzí získali černé pásy (1. dan) ve Francii. Poté došlo k nešťastnému sporu o uznání pravosti jejich stupňů. Další generaci černých pásů tvořili Josef Zvěřina, Ivan Vlček a Jiří Fuchs, které vyzkoušel při návštěvě Prahy Hideo Ochi. Asi 5 let po těchto mistrech nedošlo k žádnému dalšímu udělení černého pásu. Vznikla tím ve členské základně i jistá nevole. Zvláště, když později za některé kandidáty musel jejich mateřský oddíl shánět dobrozdání od různých organizací (OV ČSTV) o jejich socialistické sportovní a politické způsobilosti." [4b]

Jak se můžeme dočíst ve „Zpravodaji Karatedo“, vybrala Komise karate roku 1971 zkušební řád JKA (Japan Karate Association) jako vodítko pro udělování technických stupňů - pásů. Na jaře 1972 vzniká také v SSR Komise karate v SZJ STO a jako hlavní styl volí školu Goju-ryu [5]. První kata šiai (soutěž v předvedení sestavy) vyhrává ing. Kopinič [7].

Jistě zajímavou událostí musela být ukázka karate v říjnu 1972. Tehdy demonstrovali karate instruktoři JKA působící v Evropě - Ochi a Sugimura [9]. V prosinci uspořádala Komise karate první oficiální soutěž karate v ČSR, stejně tak jako na Slovensku šlo o kata šiai. V této soutěži vítězí ing. Tvrdík [7]. Nutno podotknout, že při zavedení socialistického systému sportovního soutěžení došlo ke změnám ve vývoji karate. Úsilí sportovců se v protikladu k původním ideálům budó zaměřilo na získávání bodů a vítězství a na ně vázaných výhod a titulů. Ale o tom se více zmíníme až v části věnované výhradně filozofii karate.

"Dalším výrazným předělem ve vývoji karate byl veřejný seminář s Wolfgangem Hartingerem z klubu karate Salzburg v Praze na TJ Spoje někdy v letech 1973 - 1974." [4b]

Roku 1974 vznikají samostatné správní a řídicí orgány pro karate i judo, a to Svaz judo a karate, a také federální komise karate [10]. Podle vyjádření zahraničních odborníků je v této době české karate na „solidní evropské úrovni“.

V roce 1974 se také rozjíždí seriál soutěží karate, například národní liga a první mistrovství ČSR. Absolutním mistrem ČSR v karate se stává František Kolář. Na prvním mistrovství ČSR kumite šiai (soutěžní zápas) družstev vítězí Slávia FEL Praha, což je jeden z největších oddílů u nás. Ze soutěže jednotlivců vychází vítězně I. Vlček.

Ing. V. Klementis (oddíl Slávia Ekonóm Bratislava) vyhrává roku 1975 první mistrovství ČSSR v Praze v kategorii do 69 kg (lehká váha), v kategorii do 80 kg (střední váha) vítězí J. Suchal (Slávia Ekonóm Bratislava) a konečně ve váze nad 80 kg (těžká váha) je to L. Ninger (Slávia FEL Praha), který sbírá vavříny úspěchu. Ve stejném roce se rozbíhají i pravidelné soutěže Pohár Bohemia a Velká cena Slovenska, v roce 1976 je to Moravský pohár.

Zatímco v roce 1972 jsou uděleny první 3 mistrovské stupně v ČSSR, roku 1978 je v ČSR již 5 a v SSR 19 stupňů dan [7]. Jestliže v roce 1970 cvičí v ČSSR 300 až 400 karatistů ve třech oddílech, roku 1978 se jedná už o 44 oddílů a 3500 členů v ČSR a v SSR dokonce o 4500 členů sdružených v 74 oddílech.

Z publikací, které významně ovlivnily české karate, musíme zmínit tyto:

1973 Karate, Ivan Fojtík

1976 Karate, F. a M. Kolářové

1982 Karate, F. a M. Kolářové, (druhé vydání)

České karate v devadesátých letech

Zejména k nejmladším etapám ve vývoji karate musím znovu zdůraznit, že ačkoliv jsem se snažil o co nejširší záběr, jistě zůstanou styly, svazy a lidé, které opomím, i když by si také zasloužili naši pozornost. A určitě někomu připadne, že zmiňuji méně významné učitele a události. Toto není zapříčiněno osobní zaujatostí, ale čistě jen neinformovaností, pramenící z příliš krátké doby věnované přípravě této práce a obtížné dostupnosti lidí, publikací a dalších relevantních zdrojů informací. Laskavý čtenář promine. V budoucnu jistě chybějící údaje doplním. Vraťme se ale zpět k tématu.

Po roce 1989 výrazně vzrůstá členská základna Českého svazu karate (ČSKe) a začínají se objevovat i jiné styly než Shotokan, například Goju-ryu, Wado-ryu, Shitoryu nebo Kyokushinkai. V roce 1990 vzniká Český svaz karate jakožto samostatný právní subjekt [9]. V tomto roce se počet karatistů v ČSFR pohybuje již řádově kolem 14 000 členů [6]. Přirozeně, vzhledem k historickému vývoji karate, se přístupy ke karate odlišují a idylické doby, kdy H. Plee mohl prohlásit, že karate je jen jedno, dávno pominuly. A tak se z ČSKe pomalu začínají odštěpovat svazy, které se vyznačují více či méně odlišným pohledem na karate, nehledě k osobním sporům. Tak například v roce 1991 vzniká Česká unie shotokan. Garanci jejího technického rozvoje přislíbil Hideo Ochi, technický poradce JKA pro Evropu působící v Německu a sensei (učitel) Enoeda [9]. Hideo Ochi brzy navštěvuje Čechy.

Dalším příkladem nového směru karate může být první škola okinawského karate, založená roku 1992 panem Gyurisem v Nové Pace a dodnes vyučující dle zásad mistra Takao Nakaya [11].

Jedním z prvních zahraničních instruktorů přijíždějících pravidelně do Čech byl i Holanďan žijící v Německu pan Victor van der Wijngaarden, žák mistrů Kanazawy a Ochiho. Poprvé přijal pozvání od pana Jaroslava Kulhavého.

Vznik samostatné ČR v roce 1993 znamenal poměrně významný předěl v českém karate. Ze dne na den došlo ke snížení úrovně soutěží (první liga, národní poháry) v nyní samostatném ČSKe [12]. Téhož roku je založena Česká federace tradičního karate, nebo Česká asociace karate, která zastřešila další spolupráci s panem Hideo Ochi [9]. Od roku 1993 také vznikají další svazy pro různé styly karate a získávají právní subjektivitu. Jednotlivé svazy požadují vstup do Komory svazů ČSTV, aby dosáhly na peníze rozdělované ze státního rozpočtu a Sazky [9]. Proto v roce 1994 po rozpadu Federálního svazu karate [10] vzniká Česká unie bojových umění (ČUBU), která zastupuje samostatné svazy na Valné hromadě ČSTV [12].

V roce 1995 vzniká Česká federace tradičního karate Fudokan s odborným garantem Dr. Iljou Jorgou a Český svaz karate JKA, který dodnes vede Hideo Ochi jako hlavní instruktor a jediný zkušební komisař pro stupně dan [9].

V roce 1998 sdružuje ČUBU tyto svazy karate: ČSKe, ČS Goju-ryu, Šikon Budokai ČR, ČS JKA, ČS tradičního karate, ČS karate jutsu a ČS Shito-ryu [10].

Dnes (2004) jsou členy České Unie Bojových Umění tyto svazy: Český Svaz Karate, ČS Full-contactu, Shi Kon Budokai ČR, Český Svaz Takewondo WTF, Český Svaz Karate Goju-ryu, Český Svaz Karate JKA, Česká Asociace Tradičního Karate.

Přidruženými členy jsou: Český Svaz Shito-ryu, Wate Jitsu-do ČR, Česká Federace Kendo, Český Svaz Sumó, Česká Asociace Shorin-ryu Karate, Asociace Karate Mas.Oyama, Česká Federace Tradičního Karate Fudokan, Česká Federace Okinawského Karate.

Z dalších svazů mimo ČUBU jmenujme třeba: Český svaz tradičního karate, Česká asociace Okinawan Goju Ryu Karate Do, Český Svaz Ashihara Karate, Svaz Karate Plzeňského kraje, Ústecký svaz Karate-Do, Ryukyuden Bujutsu Karatedó Asociace ČR, Česká Komise Bojových Umění nebo Český Svaz Funakoshi Shotokan Karate Association.

Charakteristika svazů

(Adresář jednotlivých svazů - viz Příloha 1)

Český Svaz Karate

Nejpočetnější organizace karate u nás navazuje na ČSKe působící před vznikem samostatné ČR a v dřívější době. Provozuje nejpopulárnější formu karate – moderní sportovní pojetí. ČSKe předsedá pan JUDr. Alexandr Cach. Reprezentace ČSKe se účastní také mezinárodních soutěží například ve World Karate Federation. ČSKe sdružuje tři regionální svazy: Středočeský svaz karate čítající 26 klubů, Pražský svaz karate, kterému předsedá pan Tomáš Dvořák a sdružuje 29 oddílů a konečně Východočeský svaz karate s 36 kluby, který řídí pan Kamil Guzek.

Česká federace Shito-ryu
Prezident: Jan Pytlík

Český Svaz Goju-ryu
Předseda: Jiří Boček

Česká Asociace Tradičního Karate

Zakládající oddíl Karate klub Matsu byl založen v roce 1996, vede jej prezident ČATK Lukáš Rendl. Jinak ČATK sdružuje především moravské oddíly, celkem čítá 19 klubů. ČATK se metodicky orientuje na sensei Hidetaka Nishiyama, který působí v Los Angeles a jednou ročně navštěvuje ČR. Asociace také spolupracuje s polským svazem tradičního karate. ČATK tvrdí, že je jediným oficiálním zástupcem ITKF v České republice. V ČR prozatím nepořádá soutěže.

Český Svaz Tradičního Karate

Také ČSTK vyučuje dle principů sensei Hidetaka Nishiyama a hlásí se k filozofickému odkazu Gichin Funakoshi. Předseda: ing. René Hoda

Česká Asociace Okinawan Goju Ryu Karate Do

ČAOGK předsedá MVDr. Evžen Král. Její zakladatelé se sešli v prosinci 2001 na první valné hromadě, kde rozhodli mimo jiné o členství v International Okinawan Goju-Ryu Karate-Do Federation. Asociace je jediným zástupcem IOGKF v České republice. IOGKF čerpá od mistrů Morio Higaonna a Ken Miyagi, kteří stáli u jejího zrodu v roce 1979 ve Velké Británii, a kteří se odvolávají na učení a filozofii mistra Chojun Miyagi. ČAOGK má dnes 5 klubů a další tři se hlásí k IOGKF.

Český Svaz Ashihara Karate

V roce 1980 vytvořil Hideyuki Ashihara zcela nový styl karate a zastřešil ho organizací New International Karate Organization Ashihara Karate Kaikan. Té dnes předsedá sensei Arsen Bultaev. Ashihara Karate se v ČR věnují 3 kluby, a to v Praze, Husinci a Opavě.

Česká federace tradičního karate Fudokan

Prezident Ing. Rachmy Soebajo řídí českou větev mezinárodní organizace Fudokan, kterou v roce 1980 založil profesor fyziologie z Bělehradu Dr. Ilja Jorga. Jeho učitelem byl Taji Kase (JKA), ale nechal se inspirovat i sensei Hidetaka Nishiyama. Česká federace tradičního karate Fudokan vznikla v roce 1995. Té předcházela první organizace tradičního karate v České republice – Česká federace tradičního karate z roku 1993, která v roce 1994 získala uznání mezinárodní ITKF. Již v dubnu 1994 uspořádala v Praze 2. Mistrovství Evropy Tradičního karate Fudokan – senior.

Svaz Karate Plzeňského kraje

12 klubů

Ústecký svaz Karate-Do

32 klubů

Česká Asociace Shorin-ryu

ČASK založil Jan Pechan v roce 2002, když na doporučení ing. Ladislava Klementise navázal kontakt se sensei Oscar Higa Kyoshi technickým ředitelem stylu Shorin-ryu Kyudokan. Podle svých slov chtěl: „hledat cestu, jak navázat na skutečně původní, tradiční karate a ne být jen členem organizací, které se sice za tradiční vydávají, ale přitom praktikují pouze soutěžní pojetí Shotokan.“ Činnost ČASK začala v listopadu 2002 prvním seminářem s Oscar Higa Kyoshi. Pan Pechan uvádí, že: “mistr Higa vyučuje původní okinawský styl karate v té podobě, ve které jej poprvé představil mistr Gichin Funakoshi na půdě Japonska, a z kterého později jeho žáci vytvořili styl Shotokan.“ ČASK je zástupcem světové organizace World Okinawan Shorin Ryu Kyudokan Karate-do Federation v ČR.

Ryukyuden Bujutsu Karatedó Asociace ČR

Jan Gyuris se poprvé sešel s okinawským učitelem karate Takao Nakaya v roce 1988. O čtyři roky později otevírá první školu okinawského karate v ČR. Mezi charakteristiky RBKA patří například to, že nepořádá sportovní turnaje, a ani její členové se soutěží neúčastní. Dále třeba to, že během cvičení kata se klade takový důraz na zachování původní formy techniky, že RBKA nepřipouští jakékoliv změny ve svých kata. Asociaci tradičního okinawského karatedó ČR z roku 2000 dnes tvoří 18 klubů zajišťovaných servisní organizací Ryubukai karatedó dojo.

Český Svaz Funakoshi Shotokan Karate Association

Českou větev organizace FSKA mistra Kenneth Funakoshi založil a řídí pan Pavel Znamenáček. FSKA v Čechách čerpá také od pana Oscar Higa. Na tento rok (2004) je naplánován první seminář s mistrem Kenneth Funakoshi u nás. ČS FSKA za krátkou dobu své existence zaznamenal závodní úspěchy na republikové i mezinárodní úrovni.

Český Svaz Karate JKA

ČSK JKA (Japan Karate Association) je pokračovatelem České asociace karate z roku 1993 a předchází České unie shotokan z roku 1991. Od počátku se ČSK JKA orientuje na karate v podání Hideo Ochi, instruktora JKA World Federation působícího v SRN. JKA ČR je členem JKA WF, které předsedá mistr Sugiura. JKA je jednou z nejstarších organizací japonského karate, byla založena roku 1949. Mezi sportovními organizacemi se řadí k těm ortodoxnějším vzhledem k tomu, že dodnes rozvíjí soutěžní karate dle pravidel ustanovených zakládajícími učiteli Nakayama, Nishiyama a Obata.

Česká Komise Bojových Umění

Více než třicet let se skupina oddílů dnes tvořící ČKBU věnuje karate a tai-chi-chuan, proto název Taykyoku Karatedo. Snahou je čerpat poznatky z tvrdé a zároveň měkké školy a konfrontovat je. I když ČKBU v karate vychází ze Shotokan-ryu, spolupracuje s instruktorem Goju-ryu karate Takeji Ogawa, který působí v Rakousku, ale i v jiných zemích regionu (Slovensko). ČKBU nepořádá soutěže, výcvik vede v tradičním pojetí. Přední osobností ČKBU je ing. Václav Liška.

Vývoj členské základny svazů a další data

Česká Unie Bojových Umění:

Český Svaz Karate					Český Svaz Karate JKA					ČS Full-contactu						
	stav	stav	stav	vývoj	stav	stav	stav	stav	vývoj	stav	stav	stav	stav	vývoj		
	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02
celkem	12,822	12,708	12,714	-108	4,558	4,255	4,703	145	2,714	3,114	3,800	1086	12,822	12,708	12,714	-108
dospělí	3,555	3,862	4,015	460	1,171	1,330	1,529	358	1,612	1,846	2,139	527	3,555	3,862	4,015	460
mládež	9,267	8,846	8,699	-568	3,387	2,925	3,174	-213	1,102	1,268	1,661	559	9,267	8,846	8,699	-568
ml/dosp	2,61	2,29	2,17	-0,44	2,89	2,20	2,08	-0,82	0,68	0,69	0,78	0,09	2,61	2,29	2,17	-0,44
muži	2,859	2,976		117		919	1,012	93		1,526	1,721	195	2,859	2,976		117
ženy	1,003	1,039		36		411	517	106		320	418	98	1,003	1,039		36
ml/ž	2,85	2,86		0,01		2,24	1,96	-0,28		4,77	4,12	-0,65	2,85	2,86		0,01
dorostenoci	1,327	1,307		-20		393	487	94		397	476	79	1,327	1,307		-20
dorostenky	625	566		-59		190	205	15		94	152	58	625	566		-59
d-c/d/k/y	2,12	2,31		0,19		2,07	2,38	0,31		4,22	3,13	-1,09	2,12	2,31		0,19
žáci	5,451	5,373		-78		1,848	1,959	111		600	800	200	5,451	5,373		-78
žáčky	1,443	1,453		10		494	523	29		177	233	56	1,443	1,453		10
ž-ci/ž-ky	3,78	3,70		-0,08		3,74	3,75	0,00		3,39	3,43	0,04	3,78	3,70		-0,08
oddily	154	162		8		55	54	-1		26	26	0	154	162		8
průměrný oddíl	82,5	78,5		-4		77,4	87,1	10		119,8	146,2	26	82,5	78,5		-4
pořadí dle č. základny			1				2					3				

Vysvětlivky:

stav stav členské základny příslušného svazu k 31. 12. daného roku

vývoj vývoj ukazatele za období let 1999 až 2002 resp. 2001 až 2002, znaménko minus (-) před hodnotou značí pokles hodnoty

ml/dosp poměr mládež / dospělí

ml/ž poměr muž / ženy

d-c/d-k/y poměr dorostenoci / dorostenky

ž-ci/ž-ky poměr žáci / žáčky

Pro srovnání zahrnutý i svazy Judo, Taekwondo ITF a Muay Thai, které nejsou členy ČUBU.

	Český Svaz Karate Gju-jryu				Česká Asociace Tradičního Karate				Shi Kon Budokai ČR			
	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02
celkem	2,490	2,374	2,456	-34	1,946	1,983	2,271	325	1,758	1,482	1,413	-345
dospělí	684	855	987	303	1,083	970	1,107	24	629	544	588	-41
mládež	1,806	1,519	1,469	-337	863	1,013	1,164	301	1,129	938	825	-304
ml/dosp	2,64	1,78	1,49	-1,15	0,80	1,04	1,05	0,25	1,79	1,72	1,40	-0,39
muži		528	607	79		668	712	44		380	407	27
ženy		327	380	53		302	395	93		164	181	17
m/ž		1,61	1,60	-0,02		2,21	1,80	-0,41		2,32	2,25	-0,07
dorosteneci		331	431	100		196	211	15		121	130	9
dorostenky		121	115	-6		93	105	12		69	63	-6
d-cí/d-ky		2,74	3,75	1,01		2,11	2,01	-0,10		1,75	2,06	0,31
žáci		891	777	-114		580	655	75		595	523	-72
žačky		176	146	-30		144	193	49		153	109	-44
ž-ci/ž-ky		5,06	5,32	0,26		4,03	3,39	-0,63		3,89	4,80	0,91
oddily		14	14	0		35	36	1		13	15	2
průměrný oddíl		169,6	175,4	6		56,7	63,1	6		114,0	94,2	-20
pořadí dle č. základny			4				5					6
	Sebeobrana a ostatní				Taekwondo WTF							
	1999	2001	2002	99(01) - 02	1999	2001	2002	99(01) - 02				
celkem	3,105	6,683	7,059	3,954	1,941	2,951	3,531	1,590				
dospělí	1,513	2,989	3,302	1,789	944	1,200	1,393	449				
mládež	1,592	3,694	3,757	2,165	997	1,751	2,138	1,141				
oddily		69	85	16		23	25	2				

	Judo			Taekwondo ITF			Muay-Thai		
	2001	2002	01 - 02	2001	2002	01 - 02	2001	2002	01 - 02
celkem	10,597	10,845	248	4369	4474	105	1712	3648	1936
dospělí	3,497	3,850	353	1318	1338	20	1557	3460	1903
mládež	7,100	6,995	-105	3051	3136	85	155	188	33
oddíly	144	149	5	35	35	0	17	20	3

Členská základna

Přehled minimálních a maximálních hodnot ukazatelů:

Ukazatel	stav	stav	nárůst	úbytek
	max	min	max+	max-
celkem	12 822	1 413	1086	345
svaz	ČSKe	ShiKon	ČSFu	ShiKon
ml/dosp	2,89	0,68	0,25	1,15
svaz	JKA	ČSFu	ČATK	ČSKG
m/ž	4,77	1,6	0,01	0,65
svaz	ČSFu	ČSKG	ČSKe	ČSFu
Ukazatel	stav	stav	nárůst	úbytek
	max	min	max+	max-
d-ci/d-ky	4,22	1,75	1,01	1,09
svaz	ČSFu	ShiKon	ČSKG	ČSFu
ž-ci/ž-ky	5,32	3,39	0,91	0,63
svaz	ČSKG	Fu, CATK	ShiKon	CATK
prům. oddíl	175,4	56,7	26	20
svaz	ČSKG	CATK	ČSFu	ShiKon

Vyhodnocení statistických údajů

V období let 1999 až 2002 byla sledována základní statistická data těchto svazů ČUBU: Český Svaz Karate, Český Svaz Karate JKA, ČS Full-contactu, Český Svaz Karate Goju-ryu, Česká Asociace Tradičního Karate, Shi Kon Budokai ČR. Detailnější rozbor vývoje členské základny umožňují podrobnější data z let 2001 a 2002.

Největší členskou základnu (12 822) v daném období vykázal ČSKe, a to v roce 1999. Naopak nejmenší uvedl ShiKon Budokai v roce 2002, bylo to 1 413 členů.

Nejrychleji narůstala základna ČS Full-contactu, za tři roky o 1 086 členů. Ztrátou 345 členů předčil ostatní svazy ShiKon - v nejmasivnějším úbytku členů.

Poměr mládeže k dospělým cvičencům vypovídá o tom, na kterou věkovou skupinu se daný svaz orientuje. Nejmladším svazem byl v roce 1999 ČSK JKA, když se tu karate učilo 2,89 mladých lidí na jednoho dospělého. Nejstarší bojovníci zápasili v témže roce v ČSFu, který se trvale vyznačuje tendencí přitahovat spíše dospělé zájemce. Nejrychlejší omlazení zaznamenala ČATK, naopak v ČS Goju-ryu klesl poměr mládeže a dospělých o 1,15.

Převážně mužskou záležitostí jsou zápasy ČSFu, kde na jednu ženu připadá 4,77 mužů. Nejvyrovnanější poměr zastoupení obou pohlaví vykázal ČS Goju-ryu. Jediným svazem, kde v průběhu sledovaného období došlo k vzrůstu tohoto koeficientu, je ČSKe. Členská základna se tedy posunula k většímu poměrnému zastoupení mužů. Naopak v ČSFu došlo k nejrychlejšímu poklesu a to o 0,65; což vypovídá o pomalém trendu vyrovnávání počtu mužů a žen.

Také v dorostenecké kategorii je nejvyšší zastoupení mužů v ČSFu (2001), zatímco ShiKon uvádí v roce 2001 poměr nejbližší k jedné, konkrétně 1,75. Nárůst počtu dorostenců vzhledem k počtu dorostenek o 1,01 řadí z tohoto hlediska do popředí ČSKG, na druhé straně v tomto srovnání bude možná trochu překvapivě ČSFu (pokles o 1,09).

Žactvo je často majoritní skupinou svazu, proto jsou jistě zajímavé i údaje o počtech žactva a poměr žáků a žaček. Největší hodnotu tohoto poměru vidíme u ČSKG a nejmenší u ČSFu a CATK. Z hlediska vývoje vzrostl tento poměr nejrychleji v ShiKon Budokai a u CATK je největší tendence k vyrovnávání počtu žáků a žaček.

Posledním zpracovaným ukazatelem je velikost průměrného oddílu. V ČSKG sdružuje běžný oddíl 175 karatistů, zatímco v CATK jen 56. Průměrný oddíl ČSFu vzrostl ve sledovaném období o 26 členů. Oddíly ShiKon ztrácely průměrně 20 členů.

ČUBU v roce 2003 zastřešovala čtrnáct svazů, čítajících celkem asi 36 000 členů, kteří se kromě jiných bojových umění a sportů věnují těmto stylům karate: Shotokan, Goju-ryu, Shito-ryu a Kyokushinkai.

Autor doufá, že krátkou statistickou statí potěšil sociology a neuspál ostatní čtenáře.

VÝVOJ FILOZOFICKÉHO ZÁKLADU KARATE

Úvod

Není jen frází, když se tvrdí, že chceme-li pochopit dnešní situaci, je nezbytné zabývat se dějinami, které daly současné době vzniknout. Naše vnímání vývoje karate by zase nemohlo být úplné, aniž bychom se zabývali změnami, které formovaly filozofickou bázi, na které stojí, a ze které se odvíjejí i jeho další aspekty. Je zřejmé, že trénink, technická část a další součásti karate budou nutně odrážet filozofické základy, protože především motivace a účel je určující pro průběh a výsledek jakékoliv činnosti. Rád bych zde upozornil na některá místa ve filozofii karate, která sice nabývají na popularitě, ale dle mého názoru ještě stále nejsou všeobecně známa a chápána v celé šíři jejich původního smyslu. Dále bych rád poukázal především na ty oblasti filozofie karate, ve kterých došlo k nejdramatičtějším změnám, a ve kterých se proto moderní přístupy nejvíce liší od tradičních. Chci zdůraznit, že nehodlám tyto přístupy hodnotit v kategoriích lepší a horší, protože ve své době měly a mají opodstatnění. Okřídlené japonské přísloví říká: "Nad nebem i pod nebem je 10 000 věcí (rozuměj všechny) a každá z nich má svůj nezastupitelný význam." Stejně tak si musíme připomenout, že historické osobnosti a styly bojových umění, o kterých zde hovoříme, jsou jen jedním příkladem z mnoha. Kvůli logice i chronologii si budeme všimnout filozofie karate paralelně s výše popsaným historickým vývojem.

Analogie v ideálech Řeků a obyvatel dálného východu jsou pozoruhodné. Pro příklad uvedu koncept kalokagathia - spojení síly a moudrosti, které dá vznik harmonické osobnosti. Stejně tak bojová umění a zen dohromady tvoří organický celek rozvíjející fyzickou i duševní stránku lidí. [13] Filozofický přístup k životu a boji v Řecku se patrně blížil asijským myšlenkovým směrům více než kterýkoliv pozdější Evropský systém. Podobné představy o plně a všestranně rozvinutém lidském potenciálu nalezneme i v jiných kulturách. Kupříkladu bojovníci Tibetu, středověcí rytíři nebo Američtí indiáni viděli krystalizaci lidských kvalit na vysoké úrovni právě v člověku jemném i odvážném, nikoliv v agresivním násilníkovi. [14]

Podívejme se nyní na některé události v Číně, i když jejich filozofické implikace podrobně rozebereme o trochu později.

Bodhidharma

Bodhidharma putoval do Číny, protože tu jeho učitel očekával lepší půdu pro výuku buddhismu, než v Indii. Od prvních chvil ve vývoji asijských bojových umění, které lze historicky doložit, tedy můžeme vidět provázanost s hlubokým filozofickým systémem.

Když Bodhidharma dorazil do Nankinu, přijal ho (jako syna krále) císař Wu k audienci. Císař mluvil o své podpoře buddhistických mnichů a o výstavbě chrámů, které štědře sponzoroval. Očekával, že mu to v budoucnu přinese velké zásluhy.

Bodhidharma poprvé šokoval císaře svou odpovědí: "Žádné zásluhy."

Císař se velmi podivil, protože něco očekával za své dobré skutky.

"Vaše skutky nejsou vůbec záslužné, v budoucnu se jistě stanou jen zdrojem iluzí a žádostí," pokračoval Bodhidharma.

Tato odpověď udělala na císaře dojem, a tak se zeptal na to, co bylo pro tehdejší filozofii palčivým problémem: "Co je prvopočátkem a co je posvátný princip?"

"Prázdnost a nic posvátného," odpověděl Bodhidharma.

"Kdo tedy je přede mnou?!" Zvolal císař.

"Nevím!" bylo Bodhidharmovou odpovědí. [2]

Z tohoto rozhovoru jsou pro nás zajímavé alespoň čtyři momenty: očekávání odměny za své činy, touha po svatosti, problém "já" (kdo jsem, kdo jsi) a finální odpověď "nevím". Teď ale pokračujme společně s Bodhidharmou.

Je třeba si povšimnout situace v Indii v době Bodhidharmy a také v čase, kdy zde buddhismus vznikal. Indická civilizace byla ve své době kulturně i společensky vyspělá a žila v míru a relativním blahobytu. Je proto snadno pochopitelné, že zdejší bojová umění nebyla jen brutálním a bezduchým způsobem zabíjení. Naopak bylo žádoucí nejen ze společenského, ale také čistě z odborného hlediska, aby nejen bojová umění, ale i náboženství tvořila součást vzdělání příslušníků vyšších kast. Bojová umění i náboženství totiž řešila stejné základní životní otázky. Takže nás nepřekvapí, že v nauce, kterou předával Bodhidharma v Číně, měla fyzická cvičení jen malý podíl a jejich bojová aplikace nestála v popředí zájmu. Když Bodhidharma dorazil do kláštera Shao-lin, viděl, že učení přenesené sem před dvěma sty lety například indickými mnichy Mathangou a Baramou, upadlo a změnilo se ve směs magických obřadů a intelektuálních spekulací. Na učení Bodhidharmy nebyli mniši připraveni a nejprve ho vůbec neposlouchali. Bodhidharma proto odešel a usedl do nedaleké jeskyně, kde po devět let spočíval v meditaci. Vstával, jen aby vykonal tělesné potřeby. Po nějakém čase si ho mniši začali vážit a obdivovali jeho odhodlání. Dokonce se rozšířila pověst o Pi Kuan - mnichu, který hledí do zdi. Eka (žák Rju Mon Kosan Hidžo) přišel za Bodhidharmou, který stále seděl pohroužen do meditace. Eka poté, co celou noc čekal ve sněhu, sebral veškerou odvahu a požádal jej, aby se směl stát jeho žákem. Bodhidharma mu připomenul jak těžká je cesta a varoval ho, že ztrácí čas, jestliže svou žádost nemyslí vážně. Na důkaz své upřímnosti si Eka bez váhání odetnul levou ruku. I když Bodhidharma zůstal nehnutě sedět, Ekaova rozhodnost na něj udělala dojem a přijal ho za svého prvního čínského žáka.

Tato příhoda nám ukazuje, že dříve byli adepti odrazováni, a nikoliv lákáni reklamou, jak je tomu dnes. Vztah žáka k mistru dnes někdy připomíná vztah prodávajícího a kupujícího. Naprostá důvěra a odevzdanost byly tolikrát zneužity, že už se s nimi prakticky nesetkáme. Kontakt s učitelem se nejvíce minimalizoval v případě seminářů, žák mistra možná zahlédne několikrát za trénink. Ani v domácích dojo nemusí být situace o moc odlišná, vrcholem vzájemné interakce nezřídka bývá společná intoxikace v restauraci po cvičení.

Vraťme se ale do Číny. Když uzrál čas, začal Bodhidharma vyučovat v Shaolinu. Zavedl přísnou disciplínu s důrazem na meditaci bez objektu - zazen (čínsky čchan, hindsky dhyana). Mniši, zvyklí na pohodlí a pouhé rozumové hříčky, nebyli schopni dodržet tak striktní režim. Z tohoto důvodu se k nim Bodhidharma obrátil se slovy: „I když je cesta Buddha ceněna pro ducha, tělo a duch jsou neoddělitelní. Jak se tak na vás dívám, myslím, že je pravděpodobné, že nedokončíte svůj výcvik kvůli vyčerpání. Proto vám dám metodu, kterou můžete rozvinout svou fyzickou sílu dostatečně k tomu, aby vám umožnila osvojit si podstatu cesty Buddha.“ [4] Metoda rozvoje fyzické síly, kterou učil Bodhidharma, je zaznamenána v sůtře Ekkin Kyo. Bodhidharmovy předpisy pro klášterní disciplínu a etiku "wu-te" pravděpodobně měly vliv i v pozdější době na kodexy čínských škol bojových umění, ze kterých jistě vycházel Tode Sakugawa, když na Okinawě formuloval předpisy dojokun, které budou ještě zmíněny.

Známe mnoho dalších příběhů a legend, ze kterých bychom mohli vyvodit ponaučení pro žáky bojových umění, ale zůstaňme jen u těchto výše zmíněných, abychom se mohli dostatečně soustředit na základní principy. Dříve než si rozebereme jejich filozofické implikace ve srovnání s moderními přístupy, vyjasněme si užití základních pojmů.

Základní pojmy

Důležité a často užívané pojmy "budo" a "karatedo" zasluhují zvláštní pozornost.

Slovo "budo" sestává ze dvou znaků (viz. část Japonsko-český slovník): "bu" bývá překládáno jako bojový nebo válečný. To je však jen povrchní význam, etymologie tohoto slova nás odkáže k významům jako zastavit nebo přestat bojovat. Znak "do" znamená cesta, metoda, způsob. V Číně odpovídá znaku "tao". Jde o způsob života i cestu nebes - věčné tao - a metodu, kterák dojít k harmonii mezi oběma. Slovo "budo" proto znamená: metoda jak přestat bojovat a žít v souladu s řádem přírody. Oblíbeným námětem pro kaligrafie mistra Funakoshiho byla věta: "Nejděte proti přírodě." [15]

Původní název karate "tote jutsu" poukazuje na čínský vliv. Znak "to" lze alternativně číst "kara". Výslovnost "to" poukazuje k dynastii Tang, která v Číně vládla v letech 618 až 907, kdy zde bojová umění rozkvétala. Navíc na Okinawě bylo vše čínské velmi oblíbené. Slovo čínský se užívalo prakticky ve významu cizí. "Te", případně "de", znamená ruka, což ale vždy býval symbol mysli. [2] Konečně "jutsu" (džucu) značí umění.

Za klíčové se všeobecně považují znaky, které použil Gichin Funakoshi: "kara", "te", "do". Znaky "te" a "do" již byly dostatečně přiblíženy. Znak "kara" (alternativní výslovnost "ku") znamená

kara te do

prázdný, ale nemyslí se tím jen prázdná ruka (boj beze zbraně) či vyprázdnění mysli a rozvoj sebe sama. Jak říká Gichin Funakoshi ve své knize Karatedo Kyohan, vybral tento znak s

poukazem na oblíbenou formuli: "Forma je prázdnota a prázdnota je forma", která se objevuje v sůtře srdce. Tuto nejoblíbenější sůtru zenového buddhismu přikládám v

příloze 2. Pojem prázdnota zde neznamená nicotu, spíše relativnost, pomíjivost, vzájemnou závislost a absenci inherentní existence všech jevů - bytostí, věcí či procesů. Sůtra srdce je jednou z nejpůvodnějších buddhistických sůter. Říká se o ní, že obsahuje veškeré učení buddhismu. Buddhismus učí, že vše je tvořeno myslí. Chceme-li se tedy vyhnout utrpení a nalézt nepodmíněné štěstí, stačí odetnout myšlení (japonsky moku-só) a vrátit se k původní prázdnotě. Dále tato sůtra říká, že „já“ je jen spojení pěti skandh (já sestává z bytostných složek – pocity, vjemy, myšlenky, činnosti, vědomí), které jsou také prázdny. Sůtry nestačí jen intelektuálně pochopit, je nutné je prožít při zazenu (meditaci v sedě). Stejně tak kata v karate mají být uváděna v život při tréninku. Tento fakt komentoval mistr Higa slovy: "Když otevřete ústa, ztrácíte karate." Karate nelze sdělit slovy, je možné ho jen 'vypotit'.

Sůtra srdce je dále označována jako lék na naši připoutanost ke jménu a k formě jevů. Ukazuje nejprve svět protikladů a poté absolutní svět - úplný svět - svět okamžiku tady a teď, a vybízí nás k pomoci ostatním bytostem. Naši sebestřednost staví do kontrastu se skromností a altruismem. Když Japonci říkají: "prázdny jako bambus", mají na mysli skromnost. Karatedo tedy znamená: cesta jak rozbít vězení ega, zabít svou mysl a všechny její iluze, jak pěstovat altruismus a sebe-uvědomění (sebe-poznání).

Od 14. století mistři karate z Okinawy navštěvují zenové chrámy a mnichy, vstupují do klášterů. Budó se postupně stává duchovní, dojo jsou k nerozeznání podobná zenovým chrámům. [2]

Sůtra srdce obsahuje ještě jeden pojem klíčový pro karate: mysl "mušotoku", což lze přeložit jako "žádný zisk". To znamená jednat bez snahy něco získat, vše zastavit, opustit, nechat být, zbavit se všeho myšlení, myšlenek a snů, ztratit své pojmy a názory. Výchova v karate by proto měla vést adepty bojových umění k praktikování zdarma, bez cíle, bez nároku na odměnu. "Jestliže si myslíme, že jsme něco obdrželi či získali, je to jistě dáno špatnou praxí," říká Róší Kaisen. Stačí tedy odložit činnosti mysl, myšlenky a vůli, vzdát se připoutanosti a představ - to bylo vždy cestou opravdových mistrů karate. Jestliže myslíme tělem, intuitivně, nikoliv rozlišujícím myšlením, potom naše mysl neuspokojuje touhy těla, ale ovládá tělo. Když člověk ovládá svou mysl, ne mysl jeho, může chápat a jednat bez dualismu. Zůstane tu jen totální jednota myšlení a jednání.

Připomeňme si nyní rozhovor Bodhidharmy a císaře. Císař udělal hned několik chyb. Jednak očekával odměny za své činy, jednak toužil po svatosti. Očekávání nás odvádí od okamžiku tady a teď a dělá nás zranitelnějšími, jestliže se naše předpovědi nevyplní. Připoutanost k touze po odměně zase přináší nespokojenost, ať již dojde naplnění nebo ne. Jestliže toužíme něco získat máme jen dvě možnosti, jak dopadneme. Buď nic nezískáme, a pak trpíme. Nebo to získáme, ale potom také trpíme, protože chceme víc. Toužíme-li, aby nás něco nepotkalo, jsme nervózní, když to očekáváme. Když se tak nakonec stane, mrzí nás to. Indická Bhagavadgíta říká, že: "moudrý koná, aniž by lpěl na plodech svých činů." [16] Čínský text Tao Te Ting z doby 500 let př. n. l. stejnou poučku formuluje slovy: "moudrý tím, že jedná bez osobních zájmů, může všechny uskutečňovat." [17] Bodhidharma dále konfrontoval císařovu touhu po svatosti s obyčejností a nevýjimečností. I Gichin Funakoshi zdůrazňoval každodenní život, ne karatistické tajemno. "V duchu zenu a budo je soutěží každodenní život. V něm musí být pozornost v každém okamžiku, když ráno vstáváme, pracujeme, jíme nebo jdeme spát. To je prostor pro ovládnutí sebe sama." [15] Tento citát z mistra Deshimaru nás plynule přivádí k dalšímu bodu, a tím je právě ono zmíněné ovládnutí sebe sama.

Svou poslední odpovědí demonstroval Bodhidharma fakt, že skutečně upřímně zkoumal své "já". Kladl si otázku: "Kdo jsem?" Dospěl k odpovědi "nevím". Stejně tak jako Sokrates, který komentoval výrok delfské věštírny o sobě slavnou větou: "Vždyť jen vím, že nic nevím." Vědma totiž prohlásila, že je nejmoudřejším z Řeků. Japonský mnich Ryokan zase v jedné ze svých básní říká: "ne-věděním následujeme běh přírody". Čistá mysl se podobá mysli začátečníka, nic nezná a neví, a proto je otevřená všemu. S takovým přístupem pro nás může být kdokoliv nebo dokonce cokoliv učitelem. Potom není problém protnout ztuhlý vzorec chování a myšlení jasným činem.

Zmiňovali jsme se zatím o vlivu buddhismu na filozofii karate. Proč neprobíráme jiné myšlenkové proudy? Taoismus našel své místo v čínském čchanu, proto není potřeba se bavit o jeho vlivu zvlášť. Konfucianismus zase ovlivnil spíše společenská pravidla než bojová umění. Buddhismus přinesl vojenské třídě základní poznatky v těchto oblastech: ovládání emocí, smíření s nevyhnutelným, sebeovládání vždy a všude (tady a teď), vztah ke smrti a čistá chudoba. Především ale do budo přinesl metodu, jak toto vše uvést v život, touto metodou je zazen.

Z dalších důležitých pojmů osvětlíme tyto: "dojo", "shu-ha-ri" a "sensei".

Z buddhismu pochází i pojem "dojo". V přesném překladu znamená: místo cesty; místo, kde praktikujeme cestu; místo osvícení (protože cesta a osvícení jsou neoddělitelné). Protože cesta nemůže být omezena prostorem nebo časem, používá se termín "seikai dojo" neboli "svět dojo". Můžeme říci, že celý svět je dojo, vždy a všude se můžeme učit, jsme-li dostatečně otevření.

Obecný princip "shu-ha-ri" lze vysvětlit jako zásadu postupnosti a přiměřenosti ve vývoji adeptů karate i samotné metody karate. Žák karate by na začátku svého výcviku měl přijmout techniku bez vlastního úsudku, jen posloucháním a napodobováním cvičení učitele. Později, jestliže dostatečně prověřil učitelovu nauku praktickými zkušenostmi, začíná si formulovat vlastní náhled na nauku. Třetí fáze se týká jen velmi omezené skupiny lidí, kteří postoupili k podstatě nauky, a jsou tedy způsobilí k zanesení svých poznatků do stávajícího systému. Metodika výukového procesu se takto obnovuje, jinak nevyhnutelně chátrá. To je dáno tím, že učitel i žák vnášejí do procesu předávání resp. přijímání nauky své chyby. Bezmyšlenkovité přejímání nauky či pouhá intelektuální studia, která ovlivňují paměť nebo podvědomí, v kombinaci se soutěživostí a prospěchářstvím vedou k degeneraci nauky i jejích nositelů. [4b]

Pojem "sensei" obklopují pocity předpokládající vysokou úroveň takto titulované osoby. Je třeba zdůraznit, že v Japonsku je "sensei" i učitel v mateřské škole, ne jen staříčkový a vážený mistr bojového umění.

Bušido - kodex samuraje - sice ovlivnil filozofii karate, ale stalo se tak až v době, kdy karate vystupovalo ze stínu tajnosti na veřejnost. Tehdy mělo už vlastní systém etiky, i když v mnohém velice podobný až shodný. Bušido formuluje sedm základních ctností samuraje: správné rozhodnutí, statečnost, dobrosrdečnost, správné chování, naprostou upřímnost, čestnost a oddanost.

Citace

Rád bych nyní ilustroval některé již zmíněné důležité pojmy a klasické principy na výrocih slavných i méně známých autorit karate. Doufám, že toto přispěje k našemu chápání tak podstatných aspektů karate jako je pomíjivost, prázdnota, přítomný okamžik, ne-vědění, soucit nebo ne-očekávání.

"Není účelem jen učinit tělo silným a mocným. Časem všichni zestárneme a naše síla zmizí a mi budeme ponecháni s ničím. Namísto toho by měl člověk usilovat, aby se smířil se životem a smrtí a pracovat na tom, aby kontroloval osobní pýchu a ego. Jsme sami sobě nejhorší nepřátelé." Takao Nakaya tu zcela jasně a bez obalu připomíná v jaké situaci se lidské bytosti nacházejí. Pomíjivost často bereme za tak samozřejmou, že na ni zapomínáme, a potom se nestačíme divit. Nakaya zmiňuje také metodu, která nám má pomoci. "Praxe vyčištění mysli byla do praxe karate přejata ze Zen Buddhismu." Za budó lze tedy považovat jen takové karate, které jde ruku v ruce s praxí zazenu. K významu "kara" potom dodává: "ku" (kara) prázdnota a "mu" nic - neznamenají nihilismus, ale ani materialismus, což by bylo druhým extrémem." "Naším nepřítelem je ego", opakuje Takao Nakaya. [18]

Důležitost okamžiku tady a teď ilustruje Dogen zenji když říká: "hledá-li někdo pravdu, je od ní vzdálen." Jinými slovy, jestliže někdo hledá pravdu někde jinde a někdy jindy než tady a teď, žije v klamu.

Tennó se zeptal Sekitó Kisen (700 - 790): "Co je smyslem nauky?"

"Žádný zisk, žádné vědění." Stejně tak mohl Sekitó odpovědět: "nevím". Uvědomme si, že ziskem je i zdraví nebo síla. Skutečná praxe bojových umění je tedy jen praxe pro praxi samu, a pro pomoc ostatním. [2]

Mistr Takuan Soho o bojovém umění prohlásil: "Muž, který zvládl umění meče, jej nepoužívá, jeho protivník se zabije sám. Pokud meč použije, činí tak proto, aby dal jiným život."

Dógen

Dógen zenji (1200 - 1253), který studoval v Číně a poté vyučoval v Japonsku, může přispět k našemu chápání problému očekávání odměny či zisku a vztahu k druhým lidem. Tyto záležitosti komentoval třeba slovy:

"Vskutku čestný muž koná dobré skutky, aniž o nich okolí ví. Činí tak o své vůli a nečeká, že za ně bude chválen."

"Zisk je klam, ztráta je osvícení."

"Pošetilec považuje sebe za někoho jiného, mudrc považuje jiné lidi za sebe."

Uesugi Kenšin (1530 - 1578) také hovoří o očekávání: "Účastněte se boje s úmyslem zemřít a budete žít. Dejte se do boje s tím, že přežijete, a jistě vás čeká smrt. Pokud opouštíte domov s tím, že ho už nikdy nevidíte, jistě se vrátíte zdraví. Pomyslíte-li jedinkrát na návrat, nevrátíte se."

Dříve samuraj, nyní mnich Yamamoto Tsunetomo (1659 – 1719), zanechal pro budoucí generace samurajů klanu Nabeshima tato poučení:

"Jestliže bojovník je připoutaný k životu a smrti, nebude vůbec k ničemu."

"Jestliže bojovník neprojevuje odvahu navenek a neudrží v srdci tolik soucitu, že se jeho hrud' div neroztrhne, nemůže se stát ochráncem svého pána (daimyo)."

"Jestliže si bojovník vezme na svá bedra náklad oddanosti, synovské úcty, odvahy a soucitu, a bude je nosit dvacet čtyři hodin denně až do vyčerpání, potom bude samuraj." [19]

Mijamoto Musaši (1584 – 1645, žák Takuana) sepsal své celoživotní zkušenosti ve spisu Dokukódó do jednadvaceti pravidel:

- neprotiv se tradičním mravům,
- nevyhledávej rozkoše,
- zůstávej nestranný,
- ber sebe s humorem a druhé vážně,
- po ničem netouži,
- nelituj svých činů,
- nezávid',
- nestěžuj si opustíš-li cestu,
- nepomlouvaj a nekritizuj,
- neměj v srdci připoutanost ani lásku,
- netouži po věcech,
- po hezkém příbytku,
- ani dobrém jídle,
- neulpívej na starožitnostech co budou mít v budoucnu velkou cenu,
- nevěšti,
- nevyhledávej jiné nástroje než zbraně,

- dokud praktikuješ budó tak se neboj smrti,
- netouži po bohatství na stará kolena,
- cti bohy a buddhy ale nebuď na nich závislý,
- i když odvrhneš své tělo nezapomínej na čest,
- neopouštěj nikdy cestu válečníka." [20]

Tode Sakugawa (1733 - 1815), žák mnicha Takahara Peichin a čínského vojenského ataše Kušaknů, sestavil na základě čínských pravidel chování tzv. Dojokun (pravidla pro dojo): usiluj o dokonalost charakteru, buď věrný, snaž se, važ si ostatních a zřekni se násilí.

V momentu svého prozření jasně formuloval jádro bojových umění Kosaku Matsumora (1829-1898). "Podstatou budo je zřeknutí se nemravného uvažování, porozumění lidskosti, následování cesty ctnosti a zasvěcení svého života pěstování míru na Okinawě." [21]

Gichin Funakoshi, který bývá zobrazován na fotografii (nejčastěji umístěné v dojo) v sedu, jak drží v rukou sbírku zenových sůter, prohlásil: "Cíl umění karate neleží ve vítězství nebo porážce, ale ve zdokonalování charakteru bojovníků."

Funakoshi ustanovil svým dědicem Shigeru Egami, přední osobnost Shotokai. Další zajímavý pojem vysvětluje Egami takto: "Kongo shin znamená jednomyslnou vůli mysli bódhisatvy k usilování o vznešené cíle." Svě žáky také nabádá ke studiu klasického výroku: "Ve stavu smrti, zatímco stále živ, lidské jednání je nejlepší." [15]

U Masatoshi Nakayamy dochází k mírnému posunu v náhledu na karate v porovnání s Gichin Funakoshim (u kterého čtyři roky studoval). "Skutečným cílem karate není jen vyhrát boj nebo soutěže, ale spíše vnímat životní pravdu, získat sebedůvěru a spoléhání na sebe sama."

Další směřování novodobého Japonského karate ilustruje výrok Masutatsu Oyama, zakladatele Kyokushinkai: "Karate je bojové umění neužívající zbraní. Vyžaduje tvrdý, přísný trénink, rozvíjející velkou fyzickou sílu. Ale toto není výhradním cílem, neboť karate se liší od mnoha podobných snah důrazem na duchovní a mentální růst, na zralost osobnosti. Jak se žák stává fyzicky silnější a technicky dovednější, rozvíjí sebedůvěru, která transformuje jeho vztah k lidem." [22]

Japonsko

- přechod k novodobému karate jako sportu

Z řady učitelů, kterým vděčí karate za rozšíření do Japonska, můžeme jmenovat například mistry Motobu, Mabuni, Toyama, Kyoda, Chitose, Izumikawa, Tomoyose, Tamae, Gima, Uechi, Miyagi, Kyan, Shiroma nebo Yabiku. Jedním z významných učitelů byl bezpochyby Gichin Funakoshi. Jeho vliv na karate v Japonsku můžeme zřejmě přičíst jeho pedagogickým schopnostem. Na Okinawě působil povoláním jako učitel na Okinawské učitelské mládežnické koleji společně s mistry Itosu, Yabu a Miyagi. [18] Zřejmě proto byl schopen přizpůsobit výcvik karate japonské mentalitě. První snahy o posun ve výcviku karate směrem, který již můžeme označit jako moderní, lze zaznamenat již díky působení jednoho z Funakoshiho synů - Yoshitaky v třicátých letech 20. století. Jeho postoje se zásadně lišily od postojů jeho otce. Yoshitakovi asistenti Shigeru Egami a Hironishi Gensin po válce vedli výuku na universitách v rámci sdružení Shotokai. Odstředivé tendence krystalizovaly v roce 1949 založením JKA (Japonské Asociace Karate) na (mírně řečeno) méně prestižní univerzitě Takushoku. [1] Tím byl položen základní kámen rozvoje karate jako závodního sportu. Na Okinawě nebyl volný ani řízený zápas (kumite) představitelné, při studiu sestav (kata) a cvičení s úderovým prknem (makiwara) byly totiž úderu dovedeny k smrtelné dokonalosti.

Vývoj ke sportovnímu karate však byl nevyhnutelný, stručně řečeno: "doba si to žádala." Filozofie sportu je značně odlišná od filozofie zanechání boje, následování přírody, pomoci ostatním a ne-dosahování. Dnešní sportovec musí bojovat, v dnešních podmínkách třeba i užívat látky nevyskytující se v přírodě, nepřírozeně přepínat své síly mnohdy až do zhroutení. Nemůže pomáhat svému soupeři a rozhodně musí chtít dosáhnout vítězství. Motivací sportovců je bezpochyby sebeprosazení na úkor druhých. Závan starých ideálů nepocítíme ani na vrcholové úrovni. Vítěz olympijských her z Barcelony, judista Hidehiko, říká: "Nejlepší je to vzrušení z vítězství." Budókovou motivací bývala pomoc druhým. Dógen o tom napsal: "Pomáhat druhým, aby mne předběhli." [2] Sportovec zjevně toto nemůže uplatňovat.

Podívejme se blíže na některé zajímavé posuny ve sportovním karate. Jednou zvláštností je třeba nutnost znalosti mnoha kata již v ranných stádiích vývoje karatisty. Zatímco v době před sto lety platilo na Okinawě pravidlo: "tři roky na kata", dnes se sportovec musí řídit dle zásady (cituji): „Kolik kata znáš, tolikrát jsi karatistou.“

Sportovní karate můžeme dělit na kontaktní a bezkontaktní, nebo dle použité výstroje na boj v rukavicích, v chráničích a bez chráničů. Kontaktní karate sklouzává na pomezí karate, boxu a kick-boxu. Boj v rukavicích se od reálného liší asi nejvíce, protože rána je tlumená a není koncentrovaná do tak malé plochy jako v případě použití chrániče nebo samotné pěsti. Odpadá tedy respekt před možným zásahem od soupeře.

Z pohledu sebeobrany je sportovní zápas neúčinný, protože je okleštěný pravidly a závodník si vytváří návyky, které by se mu v případě reálného střetnutí mohly vymstít. Například poskakování, nebo stahování se od soupeře po jedné technice apod. Sport, aby si na sebe vydělal, musí upřednostňovat efekt před efektivitou, neboli vzhled před účinností. Tak například v Japonsku byl do kata (sestav) zaveden princip enbusen - takový tvar půdorysu, aby cvičící skončil v místě, kde začal. To Okinawská kata neznala. Nebo vezměme takové mae geri (přední kop). Okinawské mae geri směřuje zespodu pod koleno, maximálně do výše genitálií, ale japonské mae geri začíná zdvižením kolena (přitažení nohy - hiki aši) a následuje zřetelně viditelný kop na břicho či hlavu. Takový kop může rozhodčí snáze ohodnotit a partner snáze vykrýt.

Přes výše uvedené hodnocení sportovního karate nechci vyvolat dojem, že apriori odsuzuji sportovní karate. Závod je jistě dobrá zkušenost i pro člověka zabývajícího se sebeobranným, kondičním nebo jiným pojetím karate. Naříklad jen proto, že nezná svého oponenta nebo že je pod tlakem publika a rozhodčích. Celospolečenské klima samozřejmě nevyhnutelně určuje i vývoj karate. Hledáme rychlá řešení, ne dlouhodobá. Kupříkladu neschopnost zavřít boky v postoji se řeší tím, že žák udělá širší postoj, namísto toho, aby uvolňoval kotníky a posiloval nohy, protože to trvá příliš dlouhou dobu.

Klasická výuka ve svazku mistr a žák se redukovala na dvoudenní semináře, kam stejně žáci přijíždějí v naději, že možná mistr poodhalí nějaké tajemství a oni se "svezou" na mistrově slávě. Málokdo přijíždí na seminář s motivací pracovat na sobě. Seminář se tak stává spíše společenskou událostí.

Další zvláštností je potřeba karatistů být oceněni. Dokladuje to rozšíření původních pěti stupňů "dan" na dnešních deset, a lze předpokládat další nárůst možná až na patnáct. Zjistné cvičení stále potřebuje zpětnou vazbu a pokud možno pozitivní: pochvalu učitele, pás, medaili, diplom, zasáhnout partnera nebo jen získat hřejivý pocit sebeuspokojení. Bez podobných vnadidel není většina lidí schopna jakékoliv aktivity, natož pak fyzické námahy s rizikem zásahu úderem či kopem. Taková motivace je však u inteligentnějších jedinců dlouhodobě neudržitelná, a tak buď odcházejí nebo hledají hlouběji v historii karate. Podaří-li se takovému člověku povznést se nad dualitu, je další pokrok možný. "Vítězství je prohra a prohra je vítězství." Z tohoto pochopení pramení spontánní soucit a pochopení pro druhé. Může být dosaženo až jednoty s druhým, jak nám radil Shigeru Egami. [15]

H.D. Plee (jeden z prvních Evropanů, kteří se zabývali karate) tvrdí, že sebeuspokojení je největší chyba v karate, což je zcela v souladu s vnímáním karate starými mistry. [23]

Ve sportu je nutná logika a myšlení, v budo intuice a ne-myšlení. Sportovní cílevědomost a snahu o vůdcovství musí budoka (adept budo) nahradit nedosahováním a skromností. Místo tvorby představy o sportovní situaci upřednostňuje bojové umění přímé a nefiltrované vnímání reality. Agrese sportu je v bojovém umění nepřipustná. Bojovník musí rozvinout altruismus. Zatímco "sport uspokojuje přirozené potřeby", v tréninku se hledají různá zpestření a profesionálové tvrdí, že: "sportovec by měl mít pocit uspokojení z dobře splněného úkolu." [24] Tak v budo existuje koncept "poskvrnění světskými zájmy". [25] Jedním z těchto poskvrnění je i radost z úspěchu, která značí, že ego je stále přítomno.

Výhled do budoucnosti

Kontinuita vývoje karate dává poměrně zřetelný obraz jeho budoucího rozvoje. Snahy o začlenění karate do programu olympijských her můžeme vystopovat již v roce 1962. V návaznosti na tyto tendence se rozvinuly celosvětové organizace, které bojují o uznání Olympijského Výboru. Karate tak dál kráčí ve šlépějích judo a taekwondo, které již tuto bitvu vybojovaly. Lze tedy očekávat, že poměry v karate se časem přiblíží situaci v těchto bojových sportech ve smyslu striktní orientace na závodní pojetí karate se všemi důsledky, které z toho plynou. Popularizace, komercializace a částečné odlidštění se zdají být na pořadu dne.

JAPONSKO ČESKÝ SLOVNÍK ZNAKOVÝ

Úvod

Při zpravování této části práce jsem použil Japonsko český studijní znakový slovník [26] a výpočetní techniku [27]. Především, že výslovnost i překlad jsou vybrány s ohledem na karate, každý znak lze vyslovit mnoha dalšími způsoby a v různém kontextu může mít i jiný význam.

... značí, že jde o vysvětlující znak k předcházející složenině

Slovník

<i>Znak</i>	<i>Výslovnost</i>	<i>Překlad</i>
上げ受け	a ge u ke	vzestupný kryt
足	aši	noha
武術	bu džutsu	bojové umění
武芸	bu gei	bojové umění
武士	bu ši	bojovník
掴む	cuka mu	zachytit
掴み受け	cuka mi u ke	kryt zachycením
突き	cu ki	bodnout, píchnout, rána, úder
月の心	cuki no kokoro	mysl jako měsíc
中	čjú, naka, uči	uprostřed, uvnitř
中段	čjú dan	střední pás
段	dan	stupeň, schod
道	dó, miči	cesta, morálka, učení
上段	džijo dan	horní pásmo
術	džucu	umění, prostředek
踏 み切り	fu mi ki ri	kop seknutím
踏 み込み	fu mi ko mi	kop šlápnutím
下段	ge dan	spodní pásmo
下段拂い	ge dan bara i	kryt na spodní pásmo
着	gi	oblek
初 め	hadži me	začátek
拂う	hara u	odmést, zamést
平安	hei an	název kata
... 平	hei	mír, vyrovnaný, spravedlivý
... 安	an, jasu	mírumilovný, uvolněný
引く	hi ku	zatahnout, trhnout
引き手	hi ki te	zatažená ruka

用意	jo i	příprava
掛け	ka ke	pověsit (na hák)
構え	kama e	pozice, postavení těla
神座	kamiza	oltář
... 神	kami	bohové, duše, mysl
... 座	za	místo k sezení
上座	kamiza	čestné místo (pro hosty)
... 上	kami	nahoře
空手道	kara te dó	cesta ruky prázdnoty
... 空	kara, sora, ku	prázdný, obloha, vakuum
... 手	te	ruka
... 道	dó, miči	cesta, morálka, učení
監督	kantoku	dozor, kouč
型	kata	tvar, vzor, typ
蹴上げる	ke a ge ru	kopnout nahoru
蹴込み	ke ko mi	kopnout dovnitř
蹴る	ke ru	kopnout
騎馬	ki ba	ježdění na koni
騎馬立ち	ki ba da či	postoj jezdce
基本	ki hon	základ, báze, standard
着物	ki mono	oblek
起立	kiri cu	vstávání (ze sedu)
組手	kumi te	zápas
... 組	kumi	uchopit, zaháknout, zápas,
	spolupracovat, sjednotit se, jednat ve shodě	
級	kyu	třída, stupeň
間合い	ma a i	interval
巻き藁	makivara	úderové prkno (tréninková pomůcka)
... 巻き	ma ki	obtočit, omotat
... 藁	vara	sláma
水の心	mizu no kokoro	mysl jako voda
黙相	moku so	meditace
... 黙	moku	mlčení, nechání být
... 相	so	myšlení
元の位地	moto no ichi	původní místo
撫所得	mu sho toku	žádný zisk
猫	neko	kočka
猫足立ち	neko aší dači	postoj s nohama jako kočka
帯	obi	pás

沖繩	Okinawa	provaz na širém moři
侍	samurai	samuraj
整列	sei recu	utvořit řadu
先生	sen sei	učitel
正座	sei za	správně sedět
外	soto, gai	vnější
外腕受け	soto ude u ke	kryt rukou z vnější strany
師範	ši han	instruktor
下座	šimoza	místo pro hostitele, mladší
... 下	šimo	dole, podřadný
松濤館	šo to kan	název stylu karate
... 松	šjo, macu	borovice
... 濤	tó, nami	vlna, moře, vlnit se
... 館	kan	stavení, místo
立ち	tači	postoj
試し割	tamešiwari	test přeseknutí
... 試し	tame ši	zkouška, test
... 割	vari	rozštípnout, rozseknout
唐手術	to te džucu	starší název karatedo
... 唐	to, kara	Tchang, Čína
... 手	te	ruka
... 術	džucu	umění, prostředek
中受け	uči u ke	vnitřní kryt
腕	ude, wan	ruka
受ける	yakusoku	dohoda, slib (dohodnutý zápas)
座禅	zazen	meditace zen
前屈	zenkucu	nakloněný vpřed

PŘÍLOHY

Seznam svazů karate

Česká Unie Bojových Umění:
předseda: Slavomír Svoboda
adresa: Atletická 100/2, box 40
160 17 Praha 6
telefon: +420 257 210 397
fax: +420 257 210 397
e-mail: cubu@mbox.vol.cz
internet: <http://cubu.cstv.cz>

Český Svaz Karate
adresa: Atletická 100/2, box 40
160 17 Praha 6
telefon: +420 220 513 608
fax: +420 220 513 608
e-mail: cske@volny.cz
internet: <http://karate.cstv.cz>

Středočeský svaz karate
<http://www.karate.jtp.cz/>

Pražský svaz karate
předseda: Tomáš Dvořák
adresa: Pod Děkankou 82
140 21 Praha 4
internet: <http://www.sweb.cz/pske>
e-mail: pske@seznam.cz
tel/fax: +420 315 742 594
mobil: +420 603 491709

Východočeský svaz karate
předseda: Kamil Guzek
internet: <http://home.tiscali.cz:8080/cz479399/vcske/>

ČS Full-contactu
předseda: Tomáš Gruber
adresa: Atletická 100/2, box 40
160 17 Praha 6
tel/fax: +420 210 397
e-mail: cubu@mbox.vol.cz
internet: <http://csfu.cstv.cz>

Shi Kon Budokai ČR

předseda: Martin Pohl
adresa: Wolkerova 1216
516 01, Rychnov nad Kněžnou
e-mail: info@shikon.cz
internet: http://www.shikon.cz

Český Svaz Takewondo WTF

předseda: ing. Bohuslav Hybrant
adresa: Semická 3291
14300, Praha 4
tel: +420 604 232 823
e-mail: b.hybrant@lucent.cz
internet: http://www.taekwondo-wtf.cz

Český Svaz Karate Goju-ryu

předseda: ing Jiří Boček
adresa: Rygle 23
644 00 Brno
tel: +420 605 226 613
e-mail: bocek@goju-ryu.cz
internet: http://www.goju-ryu.cz

Český Svaz Karate JKA

předseda: ing Karel Strnad
adresa: Atletická 100/2, box 40
160 17 Praha 6
tel/fax: +420 257 210 397
e-mail: cubu@mbox.vol.cz
internet: http://jka.cstv.cz

Česká Asociace Tradičního Karate

předseda: Lukáš Rendl
adresa: Mojmírova 12
140 00 Praha 4
tel: +420 241 744 131
e-mail: catk@catk.cz
internet: http://www.catk.cz

Přidružení členové ČUBU:

Český Svaz Shito-ryu

předseda: Jan Pytlík
adresa: Sokolovská 35
323 12 Plzeň
tel: +420 377 535 493
e-mail: karate@karatecz.cz
internet: <http://www.karatecz.cz>

Wate Jitsu-do ČR

předseda: Jan Vasilenko
adresa: Lidická 9
703 00 Ostrava
tel/fax: +420 596 614 173
e-mail: watejitsu@volny.cz
internet: <http://www.volny.cz/watejitsu>

Česká Federace Kendo

předseda: Miloslav Hotovec
adresa: Vršovická 40
101 00 Praha 10
tel: +420 737 444 231
e-mail: watejitsu@volny.cz
internet: <http://www.volny.cz/watejitsu>

Český Svaz Sumó

předseda: ing Jaroslav Poříz
adresa: Bronzová 2014
160 00 Praha 6
tel: +420 737 222 232
e-mail: poriz@sumo.cz

Česká Asociace Shorin-ryu Karate

předseda: Jan Pechan
adresa: VP Čkalova 8
160 00 Praha 6
tel: +420 737 444 231
e-mail: watejitsu@volny.cz
internet: <http://www.volny>

Asociace Karate Mas.Oyama

předseda: mgr Jiří Zofčín
adresa: Šabina 135
357 53 Sokolov
tel: +420 777 550 913
e-mail: jiri.zofcin@quick.cz
internet: <http://www.kyokushin-karate.cz>

Česká Federace Tradičního Karate Fudokan

předseda: ing Rachmy Soebajo
adresa: Mírovická 1118
182 00 Praha 8
tel: +420 286 840 329
e-mail: soebajo@volny.cz
internet: <http://www.sweb.cz/fudokan.karate.do/cesky/index.html>

Česká Federace Okinawského Karate

předseda: Václav Šimek
adresa: Jednoty 1628
356 01 Sokolov
tel: +420 603 216 110
e-mail: simek@okinawa.cz
internet: <http://www.okinawa-karate.cz>

Svazy mimo CUBU:

Český svaz tradičního karate

předseda: ing René Hoda
adresa: Lidická 40
656 31 Brno
Tel: 05 45 21 56 26
Fax: 05 45 21 56 27
internet: <http://www.boskowan.cz/budocentrum/cstk.htm>

Česká asociace Okinawan Goju Ryu Karate Do (ČAOGK),

předseda: MVDr Evžen Král
internet: www.iogkf.com

Český Svaz Ashihara Karate

adresa: U Jezerky 2

140 00 Praha 4

tel: 05 45 21 56 26

fax: 05 45 21 56 27

internet: <http://www.ashihara.wz.cz/>

e-mail: ashihara@quick.cz

Svaz Karate Plzeňského kraje

internet: <http://karate-plzensko.webz.cz/>

Ústecký svaz Karate-Do

internet: <http://www.scske.czechian.net/>

Ryukyuden Bujutsu Karatedó Asociace ČR

internet: <http://sweb.cz/rbka>

Česká Komise Bojových Umění

předseda: ing. Václav Liška

adresa: Rudolfovská 21

370 01 České Budějovice

internet: <http://www.paru.cas.cz/sangha/>

Český Svaz Funakoshi Shotokan Karate Association

internet: www.karate-znamenacek.cz

tel: 607 525 995

e-mail: pavel@karate-znamenacek.cz

Sútra srdce

Velká cesta mysli k přesahující moudrosti

摩訶般若波羅蜜多心經

Bodhisatva (1) pravé svobody a soucitu skrze praxi přesahující moudrosti vnímá prázdnotu (2) všech pěti skandh (3), proto je zachráněn od všeho utrpení a pomáhá těm, kteří trpí.

Šáripuro (4), forma se neliší od prázdnoty a prázdnota od formy. Forma je prázdnota a prázdnota je forma. A samotných pět skandh je formou.

Šáripuro, všechny jevy jsou prázdny. Nemá začátku ani konce, čistoty ani nečistoty, růstu ani úpadku. Proto v prázdnotě není forma ani skandha.

Nejsou tu žádné oči, uši, nos, jazyk, tělo, ani vědomí; žádná barva, zvuk, vůně, chuť, dotek ani myšlenka; žádné poznání ani nevědomost, žádná iluze úpadku a smrti; žádný původ utrpení ani ustání utrpení; žádná moudrost; žádný zisk ani nezisk (5).

Vzhledem k této přesahující moudrosti neexistuje pro bodhisatvu strach ani obavy. Každá iluze a každá připoutanost jsou odstraněny a on může uchopit konečný cíl života, nirvanu.

Všichni buddhové tří časů (6) mohou prostřednictvím této nesrovnatelné a nepřekonatelné mantry, která umožňuje nalézt pravou skutečnost - prázdnotu, dospět k pochopení této nejvyšší moudrosti, která osvobozuje od všeho utrpení.

Proto věz, že přesahující moudrost je velká mantra, živá, nejlepší a nepřekonatelná. Úplně odstraňuje utrpení – to je pravda, ne lež. Vydej se tedy na cestu přesahující moudrosti a opakuj mantru:

„gate gate paragate parasamgate bodhi svaha“

„Jít, jít, jít společně dále než za nejzazší břeh.“ [28]

1 archetyp soucitu

2 relativnost, pomíjivost, vzájemnou závislost a absenci inherentní existence; nikoliv nicotu

3 bytostné složky – pocitování, vnímání, myšlení, činnosti, vědomí

4 jeden z předních žáků Buddha Šakjamuni

5 nic k získání ani žádné získávání

6 minulosti, přítomnosti a budoucnosti

Sútra srdce je jednou z nejpopulárnějších buddhistických sůter. Říká se o ní, že obsahuje veškeré učení buddhismu [29]. Buddhismus učí, že vše je tvořeno myslí. Chceme-li se tedy vyhnout utrpení, stačí odetnout myšlení (japonsky moku-só). Dále tato sůtra říká, že „já“ je jen spojení pěti skandh, které jsou prázdny. Stejně jako u kata v karate nestačí sůtry jen intelektuálně pochopit, je nutné je prožít. V karate při tréninku, v zenu při zazenu (meditaci v sedě). Sútra srdce je označována jako lék na naši připoutanost ke jménu a k formě jevů. Ukazuje nejprve svět protikladů a poté absolutní svět - úplný svět - svět okamžiku tady a teď a vybízí nás k pomoci ostatním bytostem.

Překlad a komentář: Martin Šefara

Vzpomínky

ing. Václav Liška:[4b]

Mae geri (kop vpřed) - "bylo kopáno s bříškem chodidla (koshi) s patou přitaženou k lýtku, neboť to bylo psychosomaticky snazší; těžiště bylo posunuté vzad, páteř prohnutá a břicho měkké - typický kop nerozlišující obě nohy (tzv. kop jednou nohou)."

Rozštěp - "byl prováděn ohýbáním v bederní páteři, nikoliv k kyčlích a nikoliv při zpřímeném trupu (páteři); metodou uvolňování bylo silové hmitání, obvykle s dopomocí partnera, např. vstoje do předklonu 120°. Jestliže jeden nebo dva cvičenci asi ze 100 lidí udělali díky svým vrozeným vlohám rozštěp asi 30 cm nad zem, ostatní se na ně dívali jako na zázrak."

Motýl - "v sedě na zemi, chodidla u sebe a kolena od sebe; partner se vzeprl na ramenech cvičícího, vyskočil a oběma chodidly se postavil na kolena cvičící osoby; houpavým našlapováním se oběma nohama snažil rozevřít kolena cvičícího, který seděl se zády kulatými a snažil se přežít poskakování partnera na svých kolenech bez úrazu. Jestliže měl cvičenec asi 69 kg a poskakující osoba (trenér) asi 90 kg bylo to jistě nebezpečné."

Kime - "hlavní bylo tzv. "zpevnění", což je nešťastný výraz, který se podařilo zavést unáhleným pionýrům českého karate. Veškerá technika byla prováděna hlavně tímto 'zpevněním' (maximálním napnutím svalů), které blokovalo pohyb, rychlost i zaostření síly do ohniska. Dodávalo to však uspokojujivý subjektivní pocit maximální síly a hrubosti. Praktická účinnost však byla malá.

Pro lidi té doby bylo téměř nepředstavitelné, že by někdo někoho kopal do hlavy. Nohy byly považovány za nečisté a z hlediska estetiky se (u žen) hodnotila hlavně krásná tvář. V chlapeckých rvačkách byl odsuzován ten soupeř, který kopal - bylo to považováno za nečestný způsob boje.

Přetrvávajícím míněním bylo, že účelem cvičení karate je učinit ze svého těla ještě tvrdší materiál, než je ten, který se má přerážet. Byl to nesmysl, ale přežívá někdy dodnes. Zduřelé a mozolnaté klouby na pěsti (seiken) byly chloubou naivních cvičenců. Cvičenci v souladu s degenerací ducha, se mylně snaží organickou hmotu svého těla přeměnit na hmotu anorganickou.

Jestliže se cvičilo nějaké základní kumite, tak šlo jen o srážky dvou sil (úderů), nikoliv o nějaké krytí. Již vůbec ne o využívání soupeřovy síly. Modřiny na předloktích a holeních byly normální (chronický zánět okostice)."

"O kamaráda, který se mnou chodil cvičit, se několikrát pokoušely mdloby. Zavravoral a padal k zemi. Nevím, asi to bylo díky namáhání páteře při provádění vysokých předních kopů (mae geri), kdy se páteř, díky špatnému protažení podkolenních šlach a svalů zadní části nohy, maximálně ohýbala do oblouku vzad a vpřed. Také se mi stalo, že mne, při pokusu o co nejvyšší zvednutí nohy na žebřinách, zabolelo v páteři, že jsem se složil k zemi."

POUŽITÁ LITERATURA:

- [1] Tradice Karate, Werner Lind, 1996, Comenius
- [2] Budo Dharma, Róši Kaisen, 1992, CAD Press
- [3] Uvolnit sevření mysli, Róši Kóšó Učijama, 2000, DharmaGaia
- [4] Karatedo Kyohan, Gichin Funakoshi, 1973, Kodansha
- [4a] Karatedo my way of life, Funakoshi, 1981, Kodansha
- [4b] Václav Liška, www.paru.cas.cz/sangha
- [5] Karate, ing. Jindřich Novák a ing. Ivan Špička, ÚV ČSTV, 1966
- [6] Učební text pro trenéry III. a II. třídy, Olympia, 1990
- [7] Karate, F. A. M. Kolářové, 1982
- [8] Karate, Ivan Fojtík, SPN, 1973
- [9] diplomová práce: Porovnání hodnotových orientací v české reprezentaci karate JKA, Josef Pintíř, FTVS UK
- [10] diplomová práce: Časové využití tréninkové jednotky u dětí v karatedo, Josef Patík, FTSV UK, 1998
- [11] Karatedo, Jan Gyuris, Naše Vojsko, 2003
- [12] diplomová práce: Metodický rozbor a didaktická analýza přípravného období, Tomáš Kretík, FTSV UK, 2002
- [13] The zen way to the martial arts, Taisen Deshimaru, Arkana Books, 1991
- [14] Shambhala, Chogyam Trungpa, Pragma, 1999
- [15] The way of karate: beyond technique, Shigeru Egami, Kodansha, 1976
- [16] Bhagavadgíta, The Bhaktivedanta Books Trust, 1991
- [17] Tao te Ting, Lao-c', DharmaGaia, 1997
- [18] Karate-do History and Philosophy, Takao Nakaya, JSS Publishing, 1986
- [19] Hagakure, Yamamoto Tsunetomo, Kodansha, 1979
- [20] Kniha pěti kruhů, Mijamoto Musaši, CAD Press, 1988
- [21] www.sweb.cz/rbka
- [22] www.karate-znamenacek.cz
- [23] Karate: Beginner to Black Belt, H. D. Plee, Wehman Brothers, 1967
- [24] Sportovní trénink, Choutka a Dovalil, Olympia, 1987
- [25] Transformace mysli, Bstandzin Gyamstho, 2000, Pragma
- [26] Japonsko český studijní znakový slovník, Labus a Sýkora, Paseka, 2000
- [27] www.coolest.com
- [28] www.teishoin.net
- [29] The Compass of Zen, Seung Sahn, 1997 Shambhala